

SINT-MARTENS-LIERDE

TEMPEL BERGSTRAAT

2025D18 - NOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

INTERGEMEENTELIJKE SAMENWERKING VOOR STREEKONTWIKKELING IN
ZUID-OOST-VLAANDEREN

GENTSESTEENWEG 1 B
9520 SINT-LIEVENS- HOUTEM
TEL 053 64 65 20

INFO@SO-LVA.BE
WWW.SO-LVA.BE

SINT-MARTENS- LIERDE TEMPEL BERGSTRAAT

NOTA PROEFSLEUVENONDERZOEK- 2025D18

ARNE VERBRUGGE, ALEXIS WATTERMANN & LAURE MEESEN

DOSSIERSAMENSTELLING

Arne Verbrugge & Laure Meesen

PROJECT

Sint-Martens-Lierde Tempel Bergstraat - nota
(proefsleuvenonderzoek)
Projectcode: 2025D18
Projectnaam: 22-SMT-TBS
Identificatie bekrachtigde archeologienota: ID 28565
SOLVA Archeologierapport nr. 327

OPDRACHTGEVER

Gemeente Lierde
contactpersoon: Burgemeester Jurgen Soetens en schepen
van sport Antoine Van De Maele
Nieuwstraat 19
9570 LIERDE
Tel: 055 43 10 10

Jurgen.soetens@lierde.be; antoine.vandemaele@lierde.be

OPDRACHTHOUDER

SOLVA

Projectteam:
Gentsesteenweg 1B
9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM
Tel: 053/64 65 20
info@so-lva.be

BEWAARPLAATS ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Erkend onroerend erfgoeddepot **SOLVA** archeologisch depot
p/a Industrielaan 25b
9320 EREMBODEGEM
Tel: 053/64 65 36
archeologie@so-lva.be

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2025/12.857/14

Kaft: Het aanleggen van de proefsleuven te Sint-Martens-Lierde Bergstraat. © SOLVA

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA

INHOUDSTAFEL

Inhoudsopgave

1	SAMENVATTING.....	4
1.1	PLANMATIGE CONTEXT	4
1.2	WETTELIJK KADER.....	4
1.3	RESULTATEN	4
2	VERSLAG VAN RESULTATEN.....	6
2.1	BESCHRIJVEND GEDEELTE	6
2.1.1	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	6
2.1.2	DE ONDERZOEKSOPDRACHT	7
2.1.3	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK.....	7
2.2	ASSESSMENTRAPPORT	13
2.2.1	BESCHRIJVING VAN DE AARDKUNDIGE OPBOUW VAN HET ONDERZOCHE GEBIED.....	13
2.2.2	ASSESSMENT VAN DE SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN 24	
2.2.3	ASSESSMENT VAN DE VONDSTEN.....	52
2.2.4	ASSESSMENT VAN DE STALEN	53
2.2.5	CONSERVATIE-ASSESSMENT	53
2.2.6	DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED	53
2.2.7	CONFRONTATIE VAN DE BEVINDINGEN MET DE RESULTATEN VAN VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES	55
2.2.8	DE VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED.....	55
2.3	BIBLIOGRAFIE	58
2.4	BIJLAGEN	59
2.4.1	LIJST VAN FIGUREN, FOTO'S EN TABELLEN UIT HET RAPPORT	59
2.4.2	FIGURENLIJST.....	59
2.4.3	LIJST VAN DE TABELLEN	60
2.4.4	BIJLAGEN	60
2.4.5	LIJST VAN PLANNEN, FIGUREN, FOTO'S EN KAARTEN	60
2.4.6	TEKENINGENLIJST	60
2.4.7	FOTOLIJST	61
2.4.8	SPORENLIJST.....	61
2.4.9	VONDSTENLIJST	61
2.4.10	STALENLIJST	61
2.4.11	SKELETFORMULIEREN	61
2.4.12	CONSERVATIERAPPORT	61
2.4.13	BESCHRIJVINGEN VAN DE AANGELEGDE REFERENTIEPROFIELEN MET FOTO'S	61
2.4.14	RESULTATEN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES.....	61

1 SAMENVATTING

1.1 PLANMATIGE CONTEXT

De gemeente Lierde plant de vernieuwing van het bestaande voetbalcomplex, dat gelegen is langsheen Tempel en de Bergstraat. Bij de herinrichting van de voetbalterreinen worden er ook parkeerplaatsen aangelegd, een Finse piste, een BMX-parcours, een beachvolleybalterrein, een outdoor fitness, een cafetaria met kleedruimtes en een tribune. Verder worden ook enkele wadi's en grachten aangelegd.

Voor de aanvraag van de vergunning voor stedenbouwkundige handelingen is reeds een archeologienota opgesteld en bekrachtigd (2023E200, ID: 28565). In het programma van maatregelen is verder vooronderzoek door middel van proefsleuven geadviseerd. Onderstaand verslag bespreekt de resultaten van dit geadviseerd vooronderzoek.

1.2 WETTELIJK KADER

De zone bevindt zich buiten een beschermde archeologische site of archeologische zone, maar de oppervlakte van het projectgebied bedraagt meer dan 3000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000 m².

Derhalve diende in uitvoering van **art. 5.4.1 3°** van het Onroerend Erfgoeddecreet d.d.12 juli 2013, een archeologienota te worden opgesteld ten behoeve van het indienen van de **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** voor het inrichten van een openluchtcreatieterrein. Er zijn voor dit dossier geen vrijstellingen van toepassing op bovenvermeld artikelnummer.¹

1.3 RESULTATEN

SOLVA voerde in opdracht van de gemeente Lierde het voorgeschreven archeologische vooronderzoek uit. Ten behoeve van het bekomen van een omgevingsvergunning is reeds een bekrachtigde archeologienota opgesteld door **SOLVA**.²

Uit de **bureaustudie (2023E200)** is gebleken dat er een grote kans bestond op het aantreffen van sporen uit de metaaltijden en de middeleeuwen, gezien de aantrekkelijke landschappelijke positie van het projectgebied. De kans op aantreffen van artefactensites uit de steentijden was dan weer zeer klein. Uit de controleboringen bleek dat de bewaartoestand van de ondergrond goed is en het terrein geen recente verstoring door menselijk toedoen kent.³

Het uitgevoerde **proefsleuvenonderzoek (2025D18)** diende meer duidelijkheid te verschaffen over de bewaring en de aanwezigheid van de (eventuele) archeologische sporen.

Vijf kuilen, een spieker, twee paalkuilen en een gracht dateren vermoedelijk uit de **metaaltijden**. De sporen komen verspreid voor over het terrein, op drie verschillende plaatsen. In een eerste zone kunnen twee kuilen gedateerd worden aan de hand van het aanwezige aardewerk dat in het vlak werd aangetroffen : één kuil bevatte een randfragment van een knikwandschaal uit de vroege La Tène periode (450-400 v.Chr.) en een andere kuil bevatte een randfragment van grote voorraadpot, die vaak voorkomt in de late bronstijd – vroege ijzertijd. Een schijnbaar achthoekige kuil met vrij veel fragmenten verbrande leem, is aangetroffen in een tweede zone, maar bevatte voorlopig geen dateerbaar materiaal. Gelijkaardige achthoekige kuilen met grote hoeveelheden huttenleem zijn reeds aangetroffen op de sites Aalst-Siesegemkouter en Lanaken Europark en worden gedateerd in de (late) bronstijd. In een derde zone ten slotte, kwam een spieker aan het licht. In één van de paalkuilen zijn twee scherfjes met een besmeten oppervlak gevonden, wat vaak

¹ Het uit te voeren archeologisch onderzoek valt onder de toepassing van het Onroerend Erfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerend Erfgoeddecreet, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 4 december 2015 en de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en de rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0 van 1 april 2019.

² 2023E200, ID: 28565

³ Herremans & Nachtergaele 2023.

voorkomt in de vroege ijzertijd. Een gracht kan mogelijk ook uit de metaaltijden dateren, maar dit is enkel op basis van een zeer klein stukje handgevormd aardewerk. Aan de hand van de weinige vondsten en sporen kunnen we momenteel nog geen precieze dateringen vooropstellen. Het is mogelijk dat de sporen aan verschillende periodes binnen de metaaltijden toebehoren.

Opvallend is dat vrij veel middeleeuwse greppels en kuilen geregeld fragmenten van *tegulae* en *imbrices* bevatten. In slechts drie sporen (2 greppels en een kuil) werd uitsluitend **Romeins** materiaal aangetroffen, waardoor ze momenteel in de Romeinse periode gesitueerd worden. Gezien het om zeer weinig vondsten gaat, dient er enige voorzichtigheid bij de datering in acht gehouden te worden.

De meeste sporen aanwezig op het terrein dateren duidelijk uit de **middeleeuwen**. Het betreft enkele grachten, greppels, kuilen, paalkuilen en een aantal grotere uitgravingen die mogelijk als rootkuilen geïnterpreteerd kunnen worden. De sporen liggen geclusterd op twee percelen. Het materiaal dat tot nu toe uit de sporen is gehaald, is te situeren in de volle en late middeleeuwen.

Bij de **kuilen** vertonen enkele een houtskoolrijke vulling, terwijl andere een homogene lichtgrijze vulling bevatten. Opvallend is dat er geregeld stukjes van bouw materiaal in Romeinse traditie (*tegulae* en *imbrices*) worden gevonden in deze sporen, wat nog voorkomt tot in de volle middeleeuwen, maar niet meer in de late middeleeuwen. Het aardewerk uit enkele kuilen daarentegen, duidt dan weer op de late middeleeuwen, namelijk de 14de – 15de eeuw.

Binnen deze zone zien we een 6-tal smalle, langgerekte uitgravingen verschijnen, die mogelijk als **rootkuilen** geïnterpreteerd kunnen worden. In de vulling van deze kuilen is dateerbaar materiaal aangetroffen te situeren in de 14de eeuw. Ze liggen op het eerste zicht zich parallel met elkaar, evenwijdig met het huidige kadastersysteem. Een aantal grachten en greppels die rond de kuilen zijn waargenomen, functioneerden waarschijnlijk binnen een **systeem van watertoevoer** voor de kuilen. Gelijkaardige kuilen met bijhorende watertoevoersystemen zijn gekend uit sites als Wortegem (18de eeuw) en Ruisselede (Romeins).

Op het terrein werden vier **dubbele grachten** aangesneden. Niet alle greppels leverden vondsten op zodat de datering van een aantal grachten nog onduidelijk blijft. Drie ervan lopen ter hoogte van het huidige kadastersysteem en zijn mogelijk restanten van oude perceelsgrenzen of wegjes. Er werden enkele fragmenten middeleeuws grijs aardewerk gevonden, maar ook stukjes bouw materiaal in Romeinse traditie.

De **vrij grote hoeveelheid aardewerk** - althans voor wat courant is bij een proefsleuvenonderzoek in landelijke context - pleit voor een **bewoningssite en/of ambachtelijke site uit de 14de eeuw**. Een fase uit de **volle middeleeuwen** is waarschijnlijk ook aanwezig.

Landelijke sites uit deze periode zijn in de regio archeologisch minder goed gekend, wat het potentieel van de site interessant maakt. Huisplattegronden uit deze periode (14de eeuw) worden niet aangetroffen, vermoedelijk wijst dit op een bouwtraditie waarin woonhuizen op leggers eerder gebruikelijk zijn. De **paalkuilen** die aangetroffen zijn bij het proefsleuvenonderzoek horen daarom mogelijk eerder thuis in de metaaltijden of de volmiddeleeuwse periode.

De **erosiegeul** waarvan sprake is in de archeologienota situeert zich ter hoogte van een grote laat-/postmiddeleeuwse perceelgracht. Deze structuur heeft waarschijnlijk een depressie nagelaten in het toenmalige landschap. De geul is bijgevolg dus vermoedelijk eerder van antropogene aard.

Een **groot deel van het terrein** is in het verleden onderhevig geweest aan bodemingrepen die ervoor gezorgd hebben dat mogelijk aanwezige sites **vergraven of zeer sterk uitgedroogd** zijn.

Het perceel tegen de Bergstraat (perceelnr. 823) is voor een groot deel recent verstoord. Dit perceel is in het kader van recente wegeniswerken (2024) uitgegraven tot onder de teeltaarde. Het is niet uit te sluiten dat hierbij ook ondiepe archeologische sporen zijn weggegraven. Hierbij is er vervolgens met zware machines over het vlak gereden. De uitgraving is gevuld met puinig materiaal. Door het aanrijden van zware machines is de onderliggende bodem sterk gecompacteerd en scheurt de ondergrond sterk bij het afgraven. Er werden een aantal boomvallen geregistreerd, maar behalve een perceelgracht net naast de Bergstraat, bracht deze zone geen archeologische sporen aan het licht.

Op het westelijke deel van het onderzoeksgebied was de bodem onder de twee huidige voetbalvelden extreem hard omdat de bodem hier in het verleden is verrijkt met kalk. Onder deze gekalkte laag was de moederbodem zeer sterk uitgedroogd. Opschaven en handmatig couperen in deze zone bleek nagenoeg onmogelijk. Behalve een spieker, enkele greppels en een grote root- of ontginningskuil, leverde deze zone geen archeologische sites op. Gezien een spieker uit de metaaltijden werd herkend in deze zone, gaan we ervan uit dat de verdere afwezigheid van archeologische sites in deze zone, een reële situatie weerspiegelt, en niet het gevolg is van de bekalking.

Er werden **twee zones geselecteerd voor verder archeologisch onderzoek** door middel van een **opgraving**. Een eerste zone bevat een concentratie aan mogelijke rootkuilen en een bijhorend wateraanvoersysteem uit de 14de eeuw, alsook enkele mogelijke nederzettingssporen uit de volle middeleeuwen en de metaaltijden. Een tweede, kleinere zone, focust zich op enkele goed bewaarde sporen, die waarschijnlijk in de metaaltijden te situeren zijn, waaronder een kuil die mogelijk een verlatingsdepositie bevat. In de andere zones wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

2 VERSLAG VAN RESULTATEN

2.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Bekrachtigde archeologienota: ID 28565

Projectcode: 2025D18

Sitecode: 22-SMT-TBS

Wettelijk depotnummer: D/2025/12.857/14

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog: SOLVA OE/ERK/Archeoloog/2015/00038

Locatie:

Oost-Vlaanderen, Sint-Martens-Lierde (Lierde), Tempel Bergstraat

Bounding box:

punt 1: x=110712.108 / y= 165590.290

punt 2: x= 111079.673 / y= 165785.658

Kadastrale gegevens:

Lierde, 4de Afdeling, Sectie A, perceelnummers perceel 865A, 866B, 871 C/D/E, 868A, 850A, 867, 869 A/B, 870 C/D/E/F, 823,824,825

Betrokken actoren:

Erkend archeoloog - veldwerkleider: Arne Verbrugge

Assistent-archeoloog: Laure Meesen & Alexis Watterman

Redactie: Bart Cherretté

Wetenschappelijke advisering:

Niet van toepassing

2.1.2 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

2.1.2.1 VRAAGSTELLING

Onderstaande niet-gelimiteerde onderzoeksvragen zijn overgenomen uit het programma van maatregelen van de archeologienota:⁴

- Zijn er antropogene sporen aanwezig?
- Op welke niveaus manifesteren deze zich?
- Zijn er bodemhorizonten en sporen aanwezig die bijzondere aandacht verdienen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in het vooronderzoek een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van een occupatie?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van de archeologische vindplaatsen?
- Wat is de waarde en het kennispotentieel van de vastgestelde archeologische vindplaatsen?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaatsen?
- Kan voor de vindplaats of voor delen van deze vindplaats het principe van behoud *in situ* nagestreefd worden en, zo ja, aan welke randvoorwaarden dient voldaan te worden?
- Voor archeologische vindplaatsen die vergraven of geraakt worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven: wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van deze zones?
- Zijn natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig voor de beantwoording van de vraagstellingen?
- Is verder (voor)onderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?
- Hoe dienen eventuele onderzoeksmethodes dan op elkaar afgestemd te worden?

2.1.2.2 DE RANDVOORWAARDEN

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in het hoofdstuk 8.6 (proefsleuven en proefputten) van de Code van Goede Praktijk 4.0.

2.1.3 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN HET VOORONDERZOEK

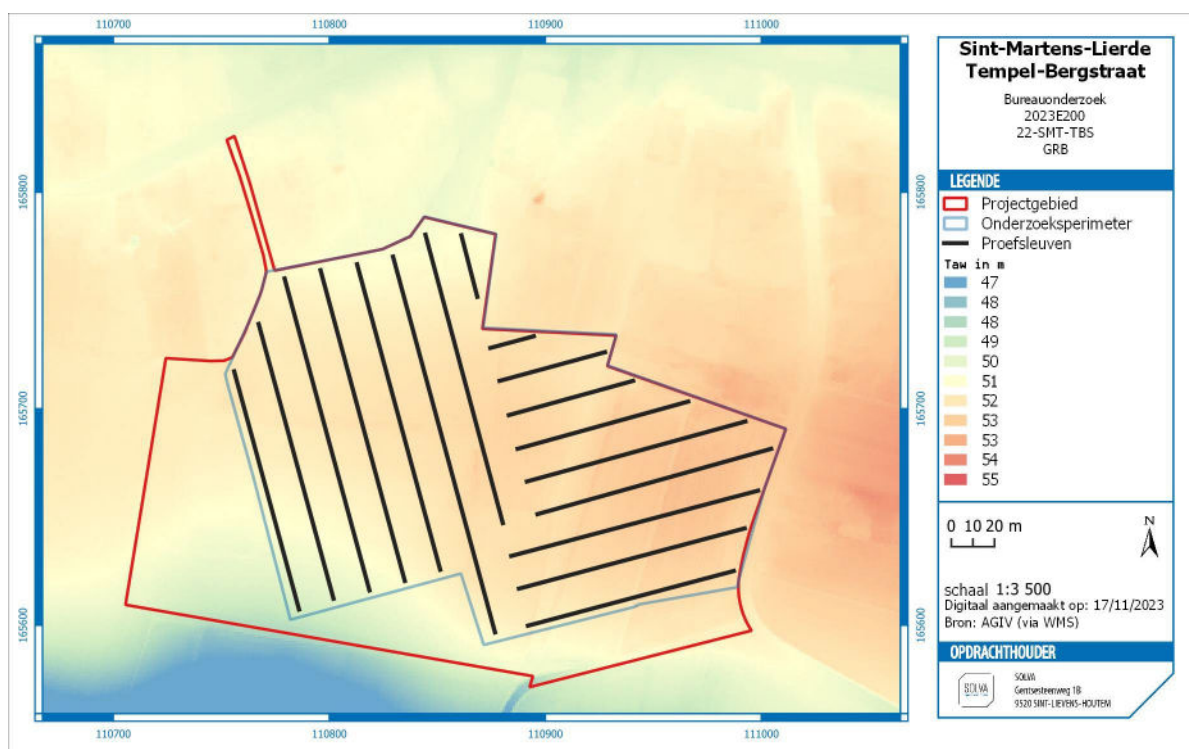
2.1.3.1 MOTIVERING VAN DE ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

2.1.3.1.1 STRATEGIE

Een totaal zijn 22 proefsleuven gegraven, 2 m breed en met een onderlinge tussenafstand van 15 m (**figuur 2**). Een gedetailleerde versie van het plan is te vinden in **bijlage 1**. Een gedetailleerde versie van het geïnterpreteerd plan is te vinden in **bijlage 2**. De proefsleuven werden uitgevoerd op twee verschillende tijdstippen omdat niet alle terreinen op hetzelfde moment beschikbaar waren. Het onderzoek op het oostelijke deel vond plaats tijdens het voorjaar (april) van 2025; het westelijke deel werd onderzocht tijdens het najaar (september) van 2025.

De oriëntatie van de proefsleuven werd aangepast aan de praktische mogelijkheden op het terrein, waardoor deze enigszins afwijkt van het voorstel uit het programma van maatregelen van de archeologienota 2023E200. De sleuven op het oostelijke deel liggen nog steeds zo gepositioneerd dat de mogelijke erosiegeul waarvan sprake is in de archeologienota 2023E200, dwars aangesneden kon worden. Op het westelijke deel werd gekozen voor een west-oost oriëntatie, aangevuld met verschillende haakse sleuven.

⁴ Herremans 2023 ; 2023E200, ID: 28565.

Figuur 1. Voorstel voor de proefsleuven op het DTM uit het programma van maatregelen van de archeologenota.

2.1.3.1.2 METHODEN EN TECHNIEKEN

Het terreinwerk vond plaats in april en september 2025 en is uitgevoerd door erkend archeoloog en veldwerkleider Arne Verbrugge en assistent-archeologen Laure Meesen en Alexis Watterman.

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Het gaat om proefsleuven voor een site met zonder complexe verticale stratigrafie (hoofdstuk 8.6.2).

De sleuven zijn machinaal aangelegd met een graafmachine met platte bak. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. De sleuven zijn afgegraven tot op het eerste archeologisch leesbare niveau. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de proefput. Het dichtten gebeurde op een manier dat de originele bodemopbouw opnieuw werd bekomen.

De sporen zijn na het afgraven onmiddellijk manueel opgeschoond, gefotografeerd met een fotobordje (met projectcode 22-SMT-TBS / 2025D18), beschreven in de **SOLVA**-Archeologiedatabank en topografisch ingemeten met een RTS. Alle vondsten kregen een uniek identificatienummer (= vondstnummer). De profielen of profielputten zijn geregistreerd om op die manier een beter beeld te krijgen van de bodemopbouw. Elk profiel is gefotografeerd en per laag beschreven. Van alle sleuven en profielen is de precieze locatie topografisch ingemeten.

Het gebruik van **gestandaardiseerde fiches** en een gestandaardiseerde nummering van de sporen en de lagen in een spoor – en alles wat daarmee samenhangt (foto's, plannen, vondsten, ...) – heeft niet alleen te maken met het stroomlijnen van de registratie op het veld, maar ook met de verwerking van deze gegevens tijdens de rapportage.

De Dienst Archeologie van **SOLVA** heeft in de loop van 2009 de ontwikkeling van een **databank** geïnitieerd. Haar doel is het kunnen zowel invoeren en opslaan, als raadplegen en beheren van alle gegevens – velddata en externe informatie – in één systeem. Daarenboven is het de opzet om met de databank overzichtelijke lijsten te kunnen genereren, die als bijlagen kunnen dienen in de rapporten.

De absolute basis van de databank, de kleinste atomaire eenheid als het ware, is het **spoor**. Dit valt uiteen in acht types: 'laag', 'muur', 'vloer', 'skelet', 'hout', 'vondst', 'vertical feature interface' of 'VFI' en 'horizontal feature interface' of 'HFI'. Voor elk type spoor bestaat één gestandaardiseerde fiche in de databank. Aan deze kleinste eenheid wordt alles gekoppeld: plannen, tekeningen, foto's én vondsten. Bovendien worden op dit niveau de eerste relaties gelegd tussen de sporen onderling: een spoor 'is recent', 'is ouder', 'gelijktijdig met' of 'hetzelfde als' een ander spoor.

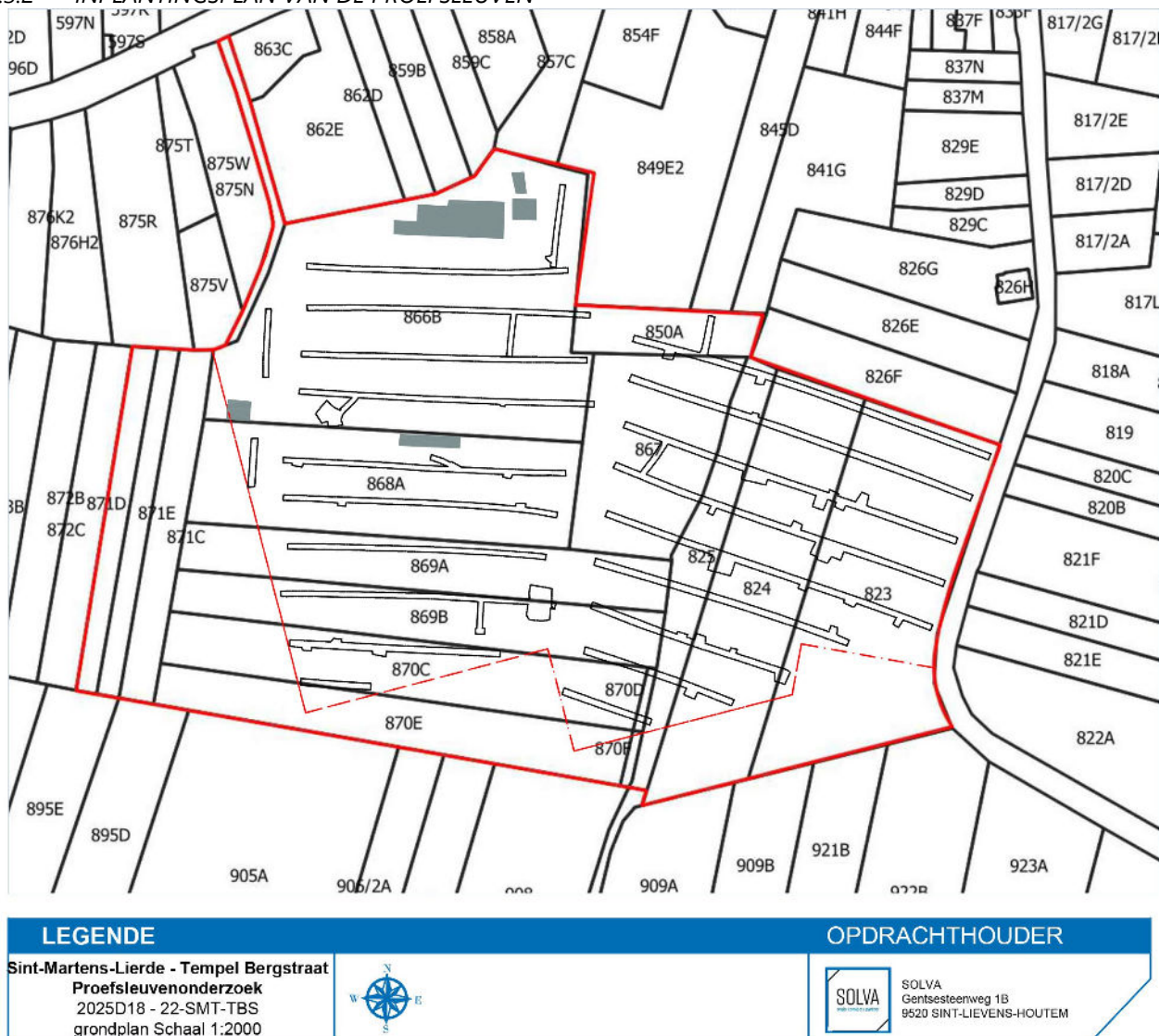
Op een tweede niveau in de databank staan de **spoorcombinaties**. Deze groeperen één of meerdere sporen. Elke spoorcombinatie krijgt een individueel nummer, namelijk het nummer van het eerste spoor dat tot deze spoorcombinatie behoort. Het is evenwel niet zo dat elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een spoorcombinatie. Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een spoorcombinatie gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. De plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan een spoor worden door de databank automatisch verbonden aan de spoorcombinatie waartoe ze behoren. Vanuit dit niveau kan men dus makkelijk navigeren in de verschillende sporen van die spoorcombinatie en waaraan de vondsten, plannen, tekeningen en foto's verbonden zijn. Op dit niveau laat de databank eveneens toe chronologische/stratigrafische relaties te leggen tussen de spoorcombinaties onderling.

Het derde niveau in de databank bevat de **structuren**. Structuren groeperen op hun beurt één of meerdere spoorcombinaties. Ook zij krijgen een individueel nummer, met name het eerste spoorcombinatienummer dat tot deze structuur behoort. Indien bijvoorbeeld een gebouwplattegrond (structuurniveau) is vastgesteld, bestaande uit verschillende paalsporen (spoorcombinatieniveau), dan zal deze gebouwplattegrond het nummer dragen van een spoorcombinatie (een paalspoor) die deel uitmaakt van deze structuur. Elk paalspoor (spoorcombinatieniveau) kan op zijn beurt bestaan uit een paalkern (spoorniveau) en een insteek (spoorniveau). Opnieuw is het zo dat niet elke spoorcombinatie tot een structuur hoeft te behoren. De databank groepeerd onder een structuur telkens de plannen, tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan de spoorcombinaties die deel uitmaken van de structuur. Opnieuw is vanuit het structuurniveau gemakkelijk te navigeren tussen de verschillende spoorcombinaties die ertoe behoren en zo, verder afdalend, uiteindelijk tussen de verschillende sporen. Op dit niveau kunnen eveneens chronologische/stratigrafische relaties gelegd worden tussen structuren.

Wat de **vondsten en de staalnames** betreft, wensen we mee te geven dat de databank een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie, datering en assessment voorziet. Dit gebeurt zoals vermeld op het spoorniveau. Hieraan zijn de verschillende vondst- en staalnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, spoorcombinatie- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te exporteren naar Excel. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden.

De databank bevat tot slot alle relevante documenten met betrekking tot een project in een map '**bijlagen**': rapporten, plannen, overzichtsfoto's, rapporten natuurwetenschappelijk onderzoek, totaalplan...

2.1.3.2 INPLANTINGSPLAN VAN DE PROEFSLEUVEN

Figuur 2 Situering van de proefsleuven op het kadasterplan (schaal 1:2000). De bestaande bebouwing is grijs gekleurd binnen het onderzoeksgebied.

2.1.3.3 BESCHRIJVING VAN DE OPENGELEGDE OPPERVLAKTE

Er zijn 22 proefsleuven gegraven. Het onderzoeksgebied heeft een grootte van 32013 m². De totale oppervlakte van de proefsleuven en kijkvensters bedraagt 3985,97 m² wat overeenkomt met **12,5 %**.

Nr. PS	Opp. in m ²
1	318,72
2	276,25
3	313,65
4	334,27
5	298,46
6	207,03
7	174,53
8	125,61
9	66,73

10	168,04
11	251,46
12	154,58
13	171,41
14	188,66
15	239,17
16	172,5
17	192,67
18	154,48
19	52,12
20	40,91
21	34,68
22	50,04
Totaal	3985,97

2.1.3.4 MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE SELECTIE VAN VONDSTEN

Tijdens het terreinwerk is geen selectie gebeurd bij het recupereren van de vondsten. Om een zo compleet mogelijk beeld van de site en de archeologische restanten te verkrijgen, is alles verzameld, voorzien van een vondstnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de **SOLVA**-Archeologiedatabank.

2.1.3.5 MOTIVATIE VAN DE KEUZE TEN AANZIEN VAN DE STAALNAME

Bij enkele sporen is een staalname gebeurd van houtskool in functie van een eventuele ¹⁴C-datering. Van enkele paalkuilen zijn van de vulling zeefstalen genomen in functie van het verzamelen van dateerbaar materiaal voor ¹⁴C-datering. De staalnames zijn voorzien van een staalnummer (= uniek volgnummer) en opgenomen in de **SOLVA**-Archeologiedatabank.

2.1.3.6 BESCHRIJVING VAN HET GEBRUIKTE MATERIAAL

De afgraving gebeurde met een graafmachine met een platte bak van 2m breed. De foto's zijn genomen met een Canon EOS 200D. De vondsten zijn per laag gerecupereerd en in vondstszakjes gestoken. Deze worden onmiddellijk voorzien van een uniek volgnummer (= vondstnummer). Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werden gedaan met een totaal station (Trimble S5). De registratie van de archeologische sporen gebeurde met een tablet met een *Filemaker 15 go* app.

Bij de verwerking van de opgravingsgegevens worden alle spoorbeschrijvingen, plannen, foto's, vondstbeschrijvingen en –behandelingen ingevoerd in de **SOLVA**-Archeologiedatabank⁵.

Alle gegevens werden hierna samengebundeld in voorliggende nota.

2.1.3.7 BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN EVENTUELE AFWIJKENDE METHODIEK EN VAN EVENTUELE BIJSTELLINGEN VAN DE OORSPRONKELIJKE STRATEGIE

De oriëntatie van de proefsleuven werd aangepast aan de praktische mogelijkheden op het terrein, waardoor deze enigszins afwijkt van het voorstel uit het programma van maatregelen. De sleuven op het oostelijke deel werden wel nog steeds zo geïmplementeerd dat de mogelijke erosiegeul dwars aangesneden kon worden. Op het westelijke deel werd gekozen voor een west-oost oriëntatie, aangevuld met enkele haakse sleuven daarop.

⁵ De **SOLVA**-Archeologiedatabank omvat alle informatie die op terrein ingezameld wordt (spoorfiches, plannen, tekeningen, foto's, ...) alsook de vondsten. Op basis van deze basisinformatie worden tevens archeologische spoorcombinaties en structuren gecreëerd, alsook diverse bijlagen (rapporten, rapport natuurwetenschappelijk onderzoek...). De databank beheert zodoende alle opgravingsdata ingezameld op projecten die door **SOLVA** worden uitgevoerd. Ze is ten allen tijde te consulteren op de bureaus van **SOLVA**.

2.1.3.8 ZONES WAAR BEHOUD IN SITU GEBEURDE

Niet van toepassing.

2.1.3.9 ASPECTEN WAARVOOR ADVIES VAN SPECIALISTEN WERD INGEWONNEN

Niet van toepassing.

2.1.3.10 ASPECTEN WAARVOOR ALGEMENE WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING WERD GEVRAAGD

Niet van toepassing.

2.2.1.1 GEKALKTE GRONDEN EN (EXTREEM) DROGE ONDERGROND

Vooreerst dient vermeld te worden dat de terreinen in een **zeer droge toestand** verkeerden op het moment van het onderzoek. Op het oostelijke deel van het terrein was dit het gevolg van langdurige droogte tijdens het voorjaar van 2025. Op het westelijke deel van het onderzoeksgebied was de bodem onder de twee huidige voetbalvelden extreem hard omdat de bodem hier in het verleden is verrijkt met kalk. Onder deze gekalkte laag was de moederbodem zeer sterk uitgedroogd. Opschaven en handmatig couperen in deze zone bleek nagenoeg onmogelijk. Behalve een spieker, enkele greppels en een grote root- of ontginningskuil, leverde deze zone geen archeologische sites op. Gezien een spieker uit de metaaltijden werd herkend in deze zone, gaan we ervan uit dat de verdere afwezigheid van archeologische sites in deze zone, een reële situatie weerspiegelt, en niet het gevolg is van de bekalking. De gekalkte zone is aangeduid met paarse arcering op **figuur 3**.

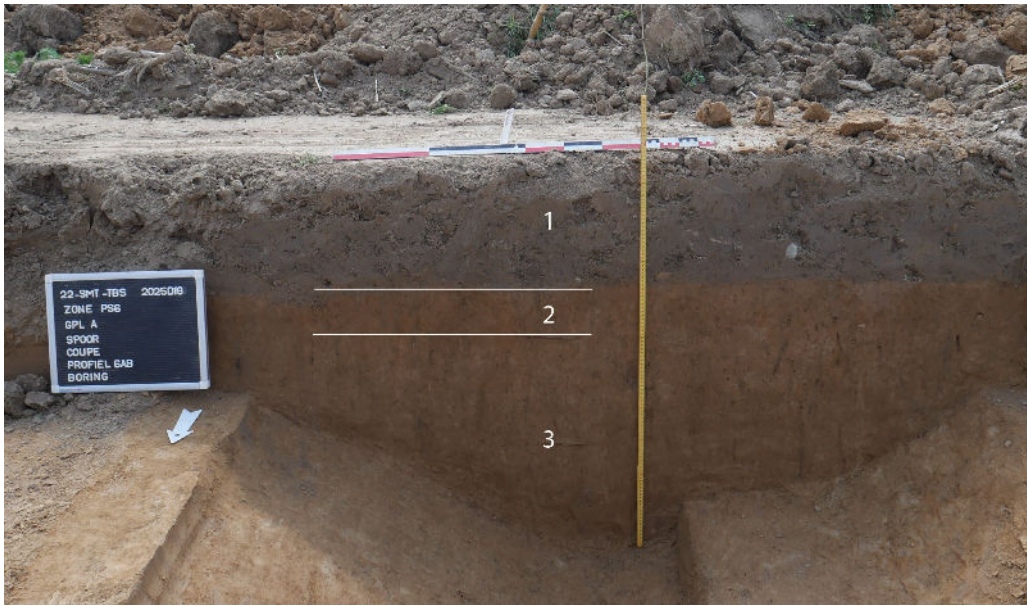
Figuur 4. Zicht op de extreem harde ondergrond ter hoogte van de voetbalterreinen.

Figuur 5. Tijdens het afgraven werden regelmatig kalkbrokken waargenomen in de bovenste laag van de bodem.

2.2.1.2 LEEM (REFERENTIEPROFIELEN 10AB EN 20AB)

Voor het merendeel van het terrein is er sprake van een normale bodemopbouw. Onder de ploeglaag heeft zich een dunne B-horizont gevormd. De ondergrond bestaat uit leemgrond met een matige gelaagdheid. De bovenste lagen zijn nog vrij homogeen bruin (Bt-horizont). Daaronder komt een gelaagde moederbodem voor (E/Bt-horizont). De gelaagdheid is het gevolg van kleimigratie, die een afwisseling van kleirijke en kleiarne leemlagen tot stand bracht. Kleimigratiebanden verschillen van eolisch gevormde afzettingen op basis van de scherpe bovengrens en de eerder diffuse ondergrens van de kleilenzen. Ook zijn de kleirijke en de kleiarne bandjes die met elkaar in relatie staan steeds even dik, wat onmogelijk het resultaat kan zijn van eolische afzettingen. Dit proces van kleimigratie vond plaats ca. 8000 tot 6000 jaar geleden.

Figuur 6. Referentieprofiel 10AB in proefsleuf 6.

In profiel 10AB is net onder de B-horizont reeds de E/Bt-horizont te zien. De Bt-horizont ontbreekt hier, wat kan duiden op erosie of een afgraving.

Diepte	Benaming	Beschrijving
0-31 cm	Ap	ploeglaag
31-43 cm	Bh	Bruine laag met mangaanspikkels, leem
43-... cm	E/Bt	= kleimigratiebanden, bestaande uit vrij dikke banden

Tabel 1: Beschrijving van de aardkundige eenheden van profiel 10AB.

Figuur 7. Referentieprofiel 20AB in proefsleuf 15.

In profiel 20AB is net onder de B-horizont reeds de E/Bt-horizont te zien. Ook hier ontbreekt de Bt-horizont wat kan duiden op erosie of een afgraving.

Diepte	Benaming	Beschrijving
0-18 cm	Ap	Grasveld
18-40 cm		Ophogingspakket/ploeglaag
40-48 cm	Bh	Bruine laag met mangaanspikkels, leem
48-106 cm	E/Bt 1	= kleimigratiebanden, bestaande uit vrij dikke banden
106-... cm	E/Bt 2	= kleimigratiebanden, bestaande uit vrij dunne banden

2.2.1.3 (LANDBOUW)COLLUVIUM (REFERENTIEPROFIEL 14AB)

Op een deel van het terrein is een (landbouw)colluvium aanwezig. Dit pakket bestaat uit homogene, bruine leem met enkele houtskool-, baksteen- en mangaan spikkels. Opvallend is dat het colluvium-pakket zich bevindt ter hoogte van verschillende grote 14de eeuwse structuren (kuilen) (zie **figuur 33**). Het colluvium moet zich dus nadien gevormd hebben. De aangetroffen vondsten uit het colluvium overspannen een periode vanaf de **13de tot de 16de eeuw**. Gezien het colluvium te dateren is uit de periode ná de 14de eeuwse sporen, en ook 16de eeuwse materiaal bevat, ligt een postmiddeleeuwse datering van het colluvium voor de hand.

Figuur 8. Referentieprofiel 14AB in het kijkvenster van proefsleuf 4. 1. Ap; 2. Colluvium; 3. Paalkuil (middeleeuwen).

Diepte	Benaming	Beschrijving
0-28 cm	Ap	ploeglaag
28-60 cm	Colluvium	Homogeen bruin, leem
60-... cm	Moederbodem	Gelig bruin, leem, mangaanspikkels

Tabel 2: Beschrijving van de aardkundige eenheden van profiel 14AB.

2.2.1.4 TERTIAIRE BODEM (REFERENTIEPROFIEL 11)

Ter hoogte van het meest zuidelijke deel van het terrein dagzoomt direct onder de B-horizont de tertiaire bodem. Deze aardkundige eenheid bestaat uit kleiige leem. In bepaalde delen van de proefsleuven kon ook een laag basisgrind waargenomen worden.

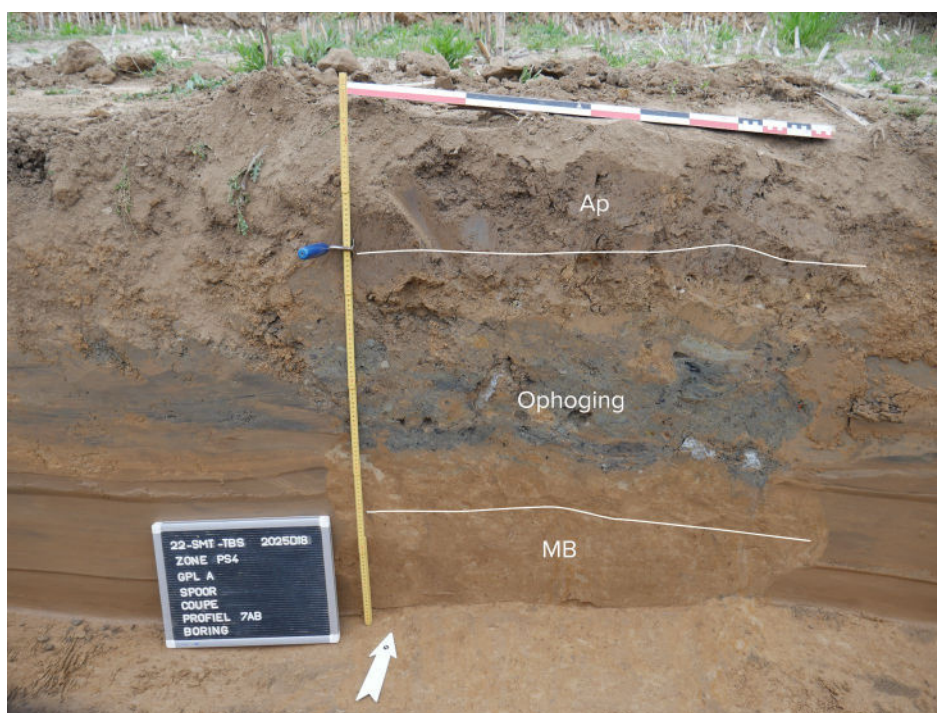
Figuur 9. Referentieprofiel 11AB in proefsleuf 9.

Diepte	Benaming	Beschrijving
0-32 cm	Ap	ploeglaag
32-40 cm	Bh	Homogeen bruin, leem
40-... cm	Tertiaire bodem	Gelig bruin, kleiig, vanaf 114 cm basisgrind aanwezig

Tabel 3: Beschrijving van de aardkundige eenheden van profiel 11AB.

2.2.1.5 AFGEGRAVEN PERCEEL (PERCEEL 823) (REFERENTIEPROFIEL 7AB)

Het meest oostelijke perceel (perceelnr. 823) is voor een groot deel **recent verstoord**. Dit perceel is in het kader van recente wegeniswerken (2024) uitgegraven tot onder de teeltaarde. Hierbij is er vervolgens met zware machines over het vlak gereden. De uitgraving is gevuld met puinig materiaal. Door het aanrijden van zware machines is de onderliggende bodem sterkt gecompacteerd en scheurt de ondergrond sterk bij het afgraven. Er werden een aantal boomvallen geregistreerd, maar behalve een perceelsgracht net naast de Bergstraat, bracht deze zone geen archeologische sporen aan het licht.

Figuur 10. Referentieprofiel 7AB in proefsleuf 4.

Diepte	Benaming	Beschrijving
0-33 cm	Ap	Ploeglaag
33-85 cm	Ophoging	Heterogeen pakket met veel puin, recent, leem
85-... cm	E/Bt	= kleimigratiebanden, bestaande uit vrij dikke banden

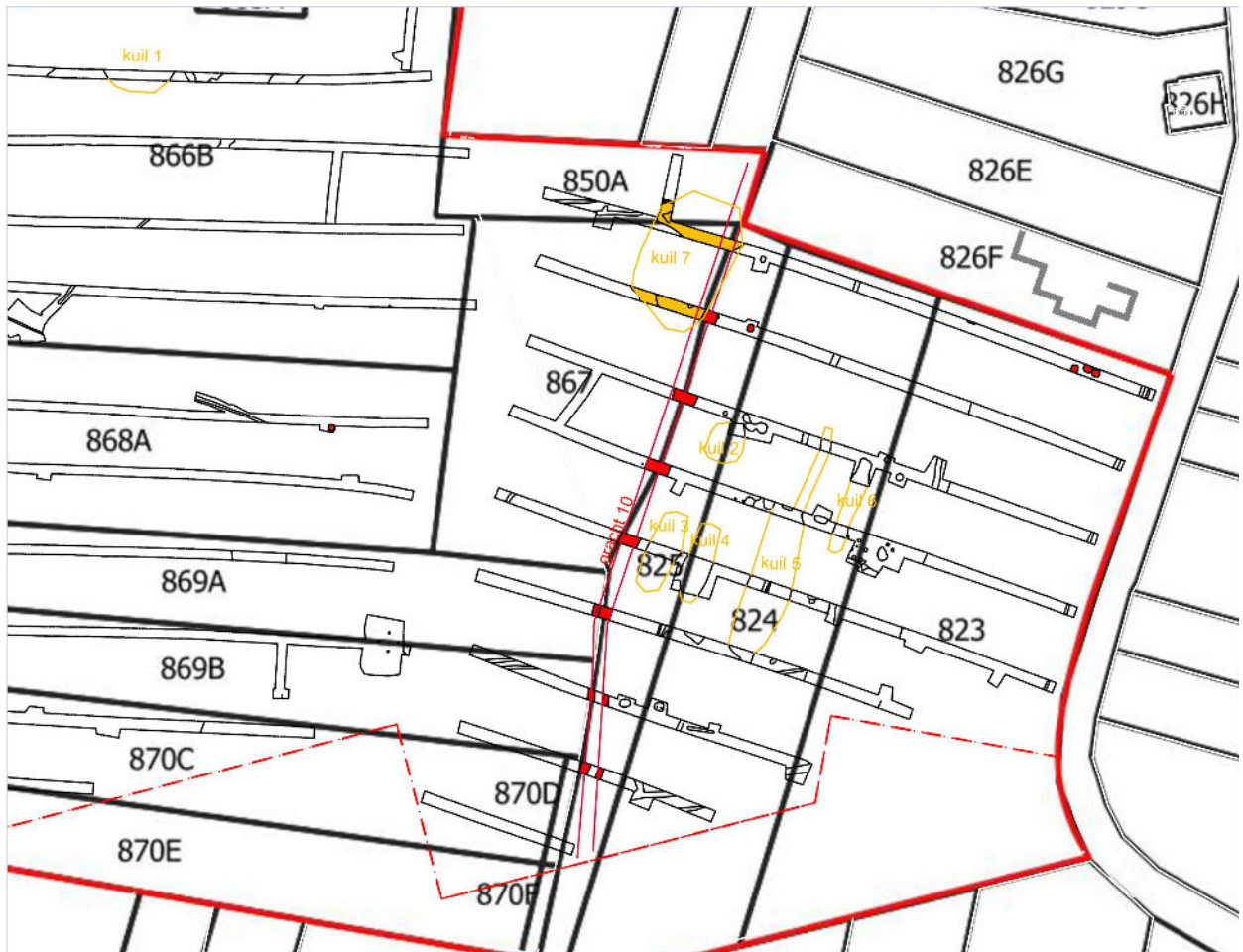
Tabel 4: Beschrijving van de aardkundige eenheden van profiel 7AB.

2.2.1.6 EROSIEGEUL/PERCEELSGRACHT (REFERENTIEPROFIEL 13AB)

In de archeologienota 2023E200 is er sprake van een mogelijke erosiegeul, ter hoogte van het huidige perceel 825 (figuur 11). Op de Villaretkaart (1745-1748) is een depressie te zien die geïnterpreteerd kan worden als een erosiegeul (figuur 12). Aan de westelijke rand van perceel 825 werd tijdens het proefsleuvenonderzoek een grote gracht waargenomen (gracht 10 op onderstaande figuur 11). De gracht is vrij diep : in proefsleuf 2 (profiel 13AB, figuur 14) werd op een diepte van 2 m onder het maaiveld, de bodem nog niet bereikt. Het aangetroffen materiaal van de perceelsgracht bestaat uit zowel **middeleeuws** als **postmiddeleeuws** aardewerk en verschillende fragmenten van Romeinse dakpannen. Bij het middeleeuws aardewerk zitten fragmenten van een kogelpot en een kan/kruik in grijs aardewerk en bij het postmiddeleeuws aardewerk gaat het om rood aardewerk en majolica.

Het is zeer waarschijnlijk dat de deze gracht aan de basis ligt van de depressie of erosiegeul waarvan sprake is in de archeologienota. In de twee noordelijke proefsleuven liep de gracht door een brede

structuur (kuil 7 op **figuur 11**). Het referentieprofiel 13AB situeert zich ter hoogte van deze structuur (PS2-10) en de gracht (PS2-11/12/13/14) en maakt duidelijk dat de gracht in de vulling van structuur PS2-10 snijdt. De gracht maakt in de zuidelijke zone een knik, om vervolgens in dit deel zich verder te manifesteren als een dubbele gracht. Hier loopt de gracht gelijk met een wegje dat duidelijk aangegeven staat als Sentier Nr. 50 op de atlas der buurtwegen (1843-1845) (**figuur 13**).

LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan Schaal 1:1250		SOLVA Gentssteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM	

Figuur 11. Sitering van de aangetroffen sporen ter hoogte van de mogelijke erosiegeul op perceel 825.

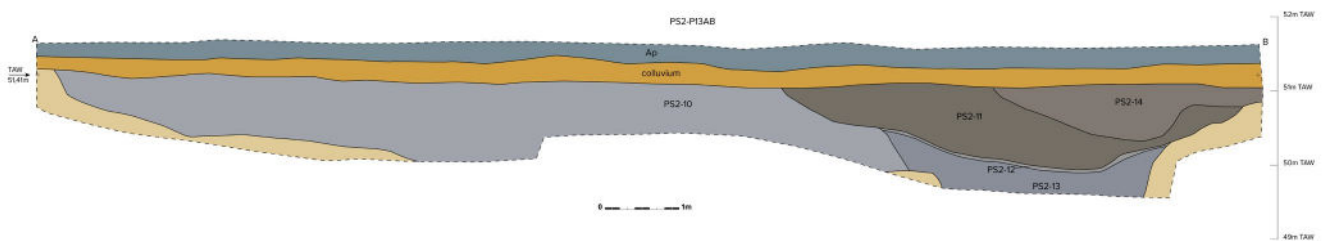
LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan Schaal 1:1250		SOLVA Gentssteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM	

Figuur 12. Sitering van de aangetroffen sporen ter hoogte van de mogelijke erosiegeul zoals aangegeven op de Villaretkaart.

LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan Schaal 1:1250			SOLVA Gentssteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Figuur 13. Sitering van de aangetroffen sporen ter hoogte van *sentier* nr. 50 aangegeven op Atlas der Buurtwegen.

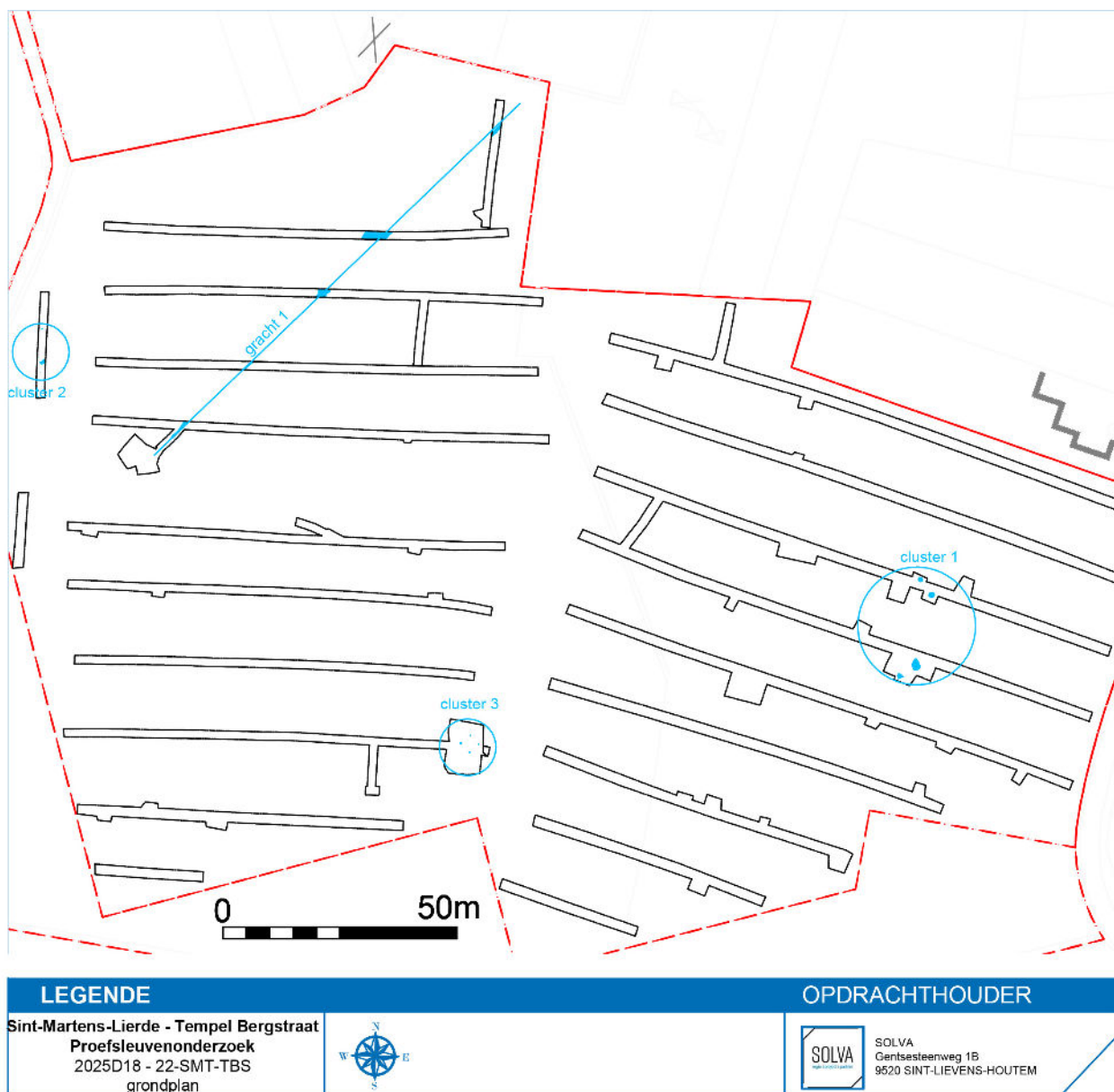

Figuur 14. Tekening van profiel 13AB.

2.2.2 ASSESSMENT VAN DE SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN

2.2.2.1 METAALTJIDEN

Op drie plaatsen binnen het onderzoeksterrein werden sporen aangetroffen die vermoedelijk in de metaaltijden te situeren zijn (**figuur 15**). Er is ook één mogelijke gracht uit deze periode aanwezig.

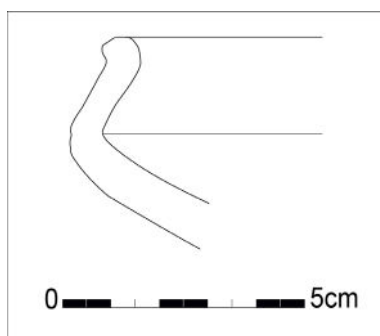

Figuur 15. Locaties met mogelijke sporen uit de metaaltijden binnen het onderzoeksterrein.

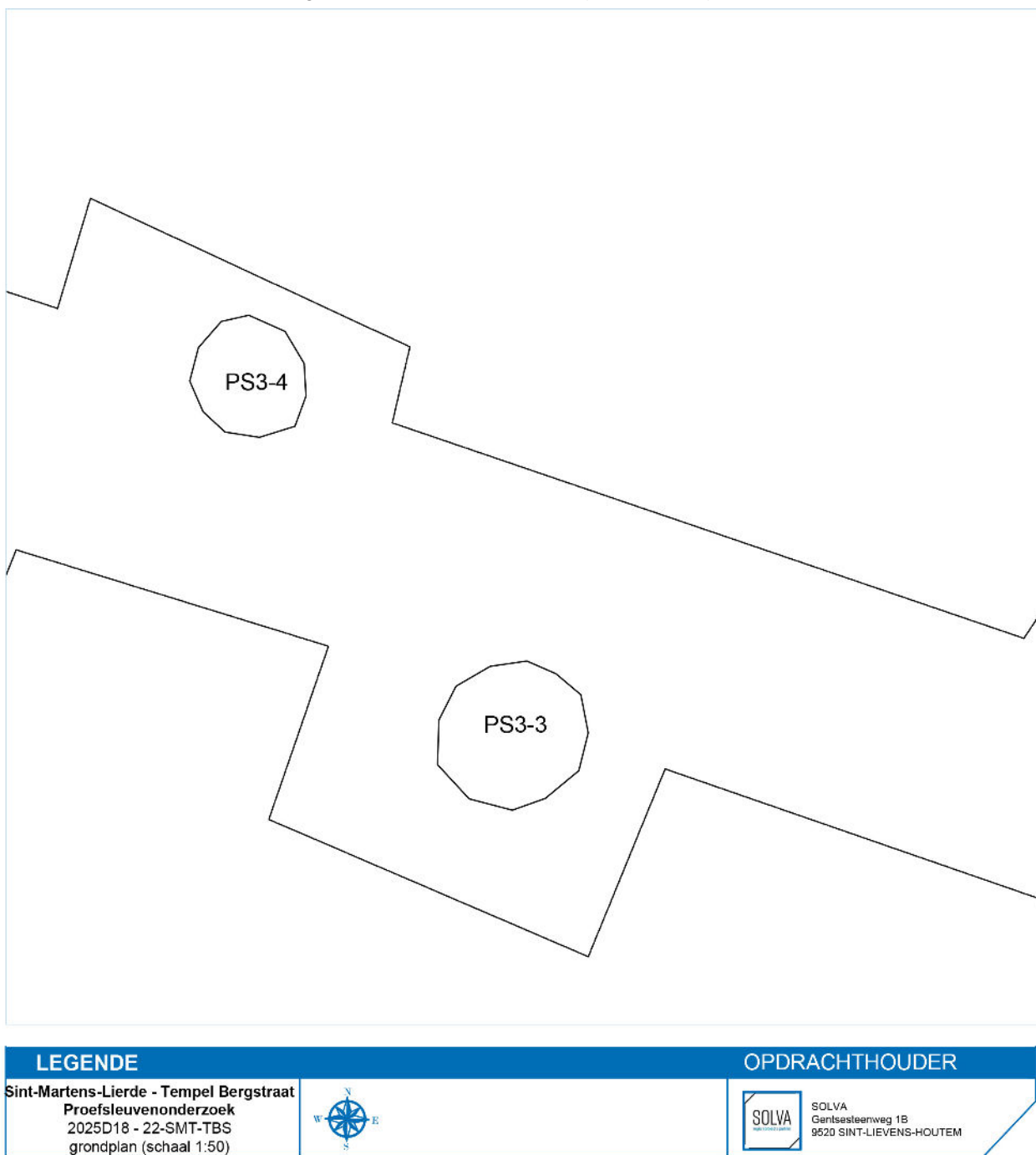
2.2.2.1.1 CLUSTER 1 (FIGUUR 15)

In proefsleuf 3 zijn twee kuilen (PS3-3 en PS3-4; **figuur 17-18**) aangetroffen die te dateren zijn in de ijzertijd. Het gaat om ronde kuilen met een diameter van ca. 1 m. Bij het aangetroffen aardewerk in kuil PS3-3 uit het vlak, zit een randfragment van een knikwandschaal (**figuur 16**). Dit type van schaal is vooral te dateren in de vroege La Tène periode, rond 450-400 v. Chr.⁶. De sporen zijn zichtbaar op ca. 60 cm onder het maaiveld. De kuilen zijn enkel vrijgelegd in vlak.

⁶ De Clercq et al. 2005, 241 en De Clercq 1998, 107.

Figuur 16 Knikwandschaal uit PS3-3 (22-SMT-TBS-9).

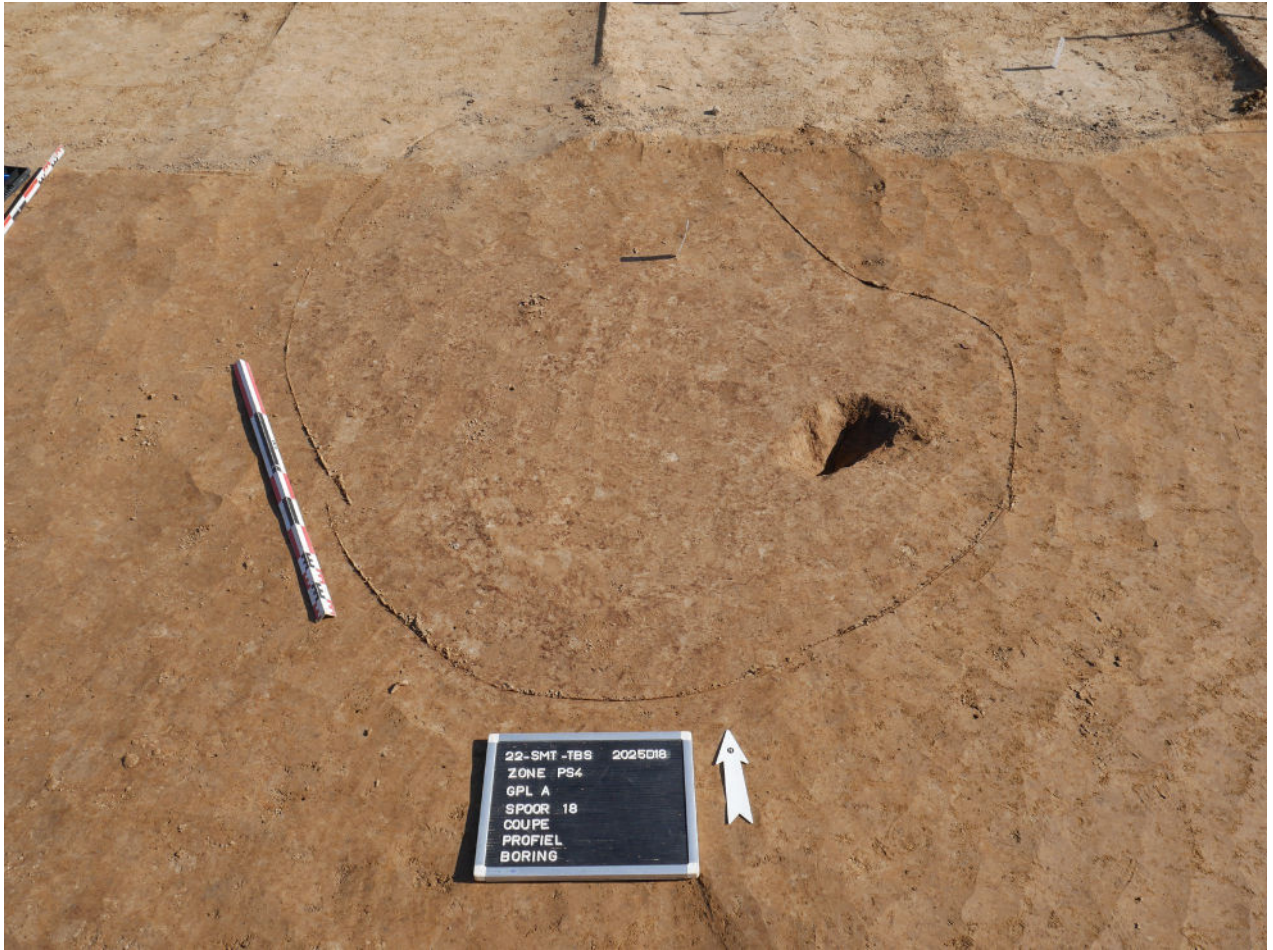
Figuur 17. Kuilen in het kijkvenster op proefsleuf 3.

Figuur 18. Kuil PS3-3.

In het kijkvenster van proefsleuf 4 zijn eveneens twee kuilen aangetroffen. Het gaat om een ovaal gevormde kuil (PS4-18) met een vrij steriele vulling. In de vulling is in het vlak een fragment aangetroffen van een grote voorraadpot met lange, schuin uitstaande rand, die aan de binnenkant is afgeschuind (**figuur 19**). De pot is vermoedelijk te dateren in de late bronstijd – vroege ijzertijd. Kuil PS4-21 (**figuur 20**) heeft een bruine vulling met veel brokken verbrande leem. Het kan hier gaan om een dump van verbrande huttenleem. Dergelijke kuilen worden soms geassocieerd met een bepaald verlatingsritueel. Een voorbeeld hiervan uit de ruimere regio is een kuil met een rituele depositie te Aalst – Siesegemkouter.⁷ De sporen zijn zichtbaar op ca. 60 cm onder het maaiveld. De kuilen zijn enkel vrijgelegd in vlak.

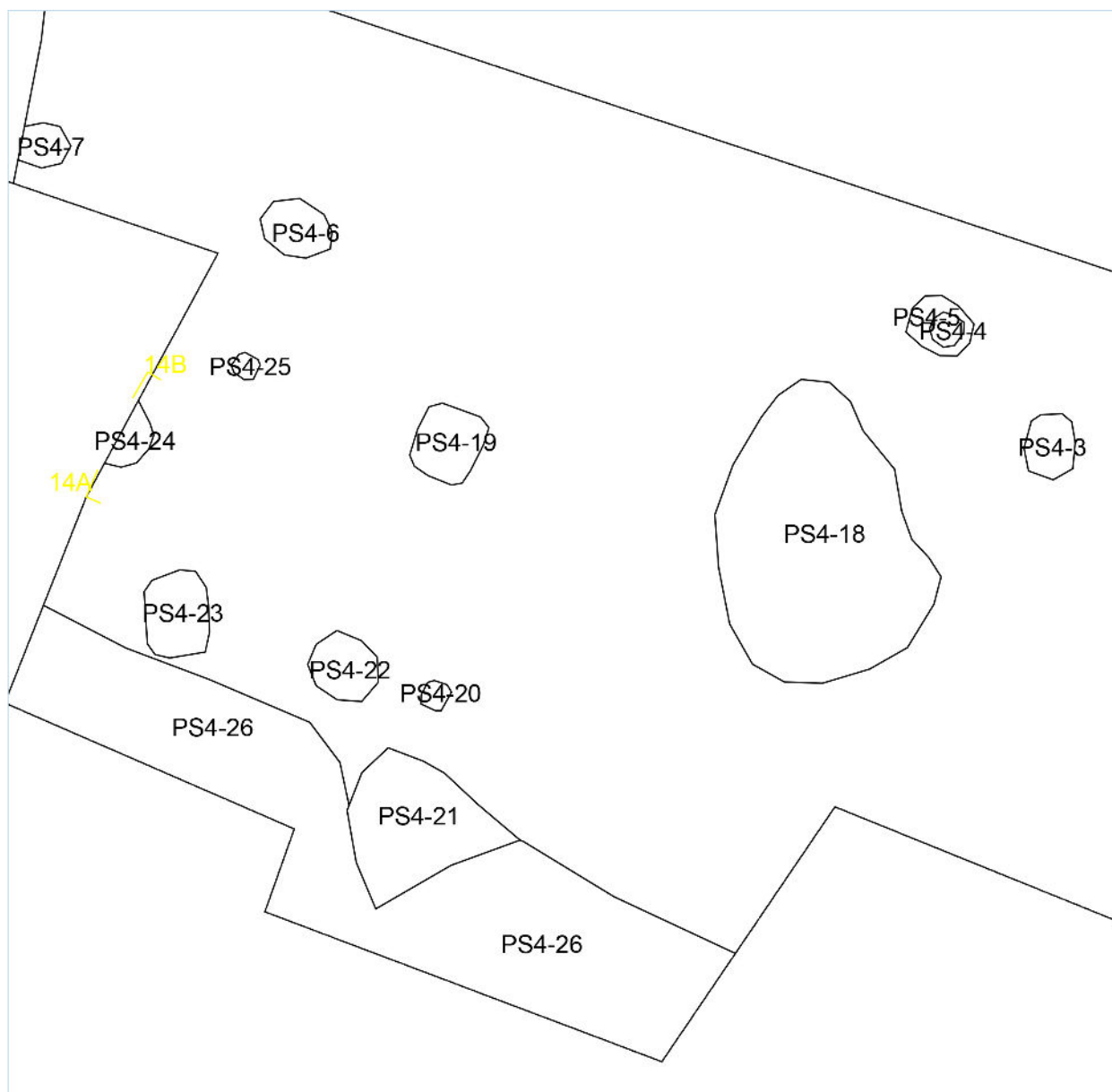
⁷ Verbrugge et al. 2024, 105-115.

Figuur 19. Kuil PS4-18 met het fragment van de voorraadpot.

Figuur 20. Kuil PS4-21.

LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan (schaal 1:50)		SOLVA Geniësteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM	

Figuur 21. Kijkvenster in proefsleuf 4 met de kuilen PS4-18 en 21.

2.2.2.1.2 CLUSTER 2 (FIGUUR 15)

Onder de huidige parking van het voetbalterrein, in het westelijke deel van het terrein, werden in proefsleuf 20 een aantal sporen waargenomen waarvan een datering in de metaaltijden wordt vermoed. De sporen zijn zichtbaar op ca. 70 cm onder het niveau van de huidige parking. De sporen werden (gedeeltelijk) gecoupeerd.

Figuur 22. Sferbeeld tijdens het onderzoek onder de huidige parking van het voetbalterrein (PS20).

LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan (schaal 1:100)			SOLVA Genissteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Figuur 23. Zicht op proefsleuf 20 met enkele sporen die mogelijk in de metaaltijden te situeren zijn.

Figuur 24. Verbrande (hutte)leem uit PS20-2.

De sporen bestaan uit een kuil (PS20-2) en twee paalkuilen (PS20-1 en 3). De kuil bevatte enkele grote brokken verbrande leem (**figuur 24**). Hoewel de volledige kuil niet volledig is vrijgelegd, lijkt het erop op dat de kuil achtvormig is, met een ondiepe kuil naast een dieper uitgegraven kuil. Er werd gestart met een dwars- en kwartcoupe (**figuur 25-26**) op de kuil tot op een diepte van ca. 25 cm. De bodem van de diepste kuil werd hierbij niet bereikt. De ondiepe kuil was slechts een 8-tal centimeter diep bewaard.

Gezien dergelijke achtvormige kuilen courant zijn voor de metaaltijden (late bronstijd), vermoeden we dat de aangetroffen kuil eveneens in de metaaltijden te situeren valt. Parallellen kwamen aan het licht bij andere onderzoeken zoals Aalst Siesegemkouter⁸ en Lanaken Europark⁹. De coupe leverde echter geen aardewerk op. Er werden verschillende houtskoolmonsters genomen. Het grootste deel van de kuil bevindt zich nog *in situ*.

⁸ Verbrugge et al. 2024, 105; Verbrugge et al. 2023, 15.

⁹ Dyselinck et al. 2009, 52.

Figuur 25. Zicht op de kwartcoupe op PS20-2.

Figuur 26. Zicht op de lengtecoupe op de kuil PS20-2.

Paalspoor PS20-1 was nog 6 cm bewaard onder het afgegraven niveau; paalspoor PS20-3 was nog 21 cm diep bewaard (**figuur 27**). De paalsporen hebben een homogene lichtgrijze, vrij uitgeloopte vulling. De vulling bracht geen vondsten aan het licht. De tweede helften zijn nog *in situ* aanwezig op het terrein.

Figuur 27. Coupe op paalkuil PS20-3.

2.2.2.1.3 CLUSTER 3 (SPIEKER, FIGUUR 15)

Het kijkvenster in proefsleuf 11 bracht een spieker aan het licht, die bestaat uit de paalkuilen PS11-2/8/9/10 (figuur 28-29-30). De sporen zijn zichtbaar op ca. 30 cm onder het maaiveld. De tussenliggende afstand van de paalkuilen is ca. 2,20 m. De spieker bevindt zich in een zone met extreem harde ondergrond (aangerijkt met kalk, onder het huidige voetbalveld) wat het couperen aanzienlijk bemoeilijkte. Paalkuilen PS11-8 en 9 waren bovendien ook zeer slecht bewaard, met nog ca. 1 cm diep. Paalkuilen PS11-2 en 10 waren iets beter bewaard tot 6 à 10 cm diep. Paalkuil PS11-10 leverde twee scherven op die in de metaaltijden te situeren zijn. Het gaat om twee wandscherven met een besmeten oppervlak. De scherven zijn vrij slecht bewaard, mogelijk als gevolg van verbranding. De vulling van de paalkuilen werd in emmers geschept om uit te zeven met het oog op het verkrijgen van dateerbaar materiaal voor ¹⁴C-dateringen. Rond de structuur kwamen geen sporen meer aan het licht. De resterende helften van de sporen werden leeg gehaald.

Figuur 28. Aardewerk uit de spieker.

Figuur 29. Kijkvenster in PS11 met zicht op de gecoupeerde paalkuilen van de spieker.

Figuur 30. Coupe op paalkuil PS11-2.

2.2.2.1.4 GRACHT 1 (FIGUUR 15)

Verder is er in de centrale zone een gracht aan het licht gekomen (PS19-3; PS18-1; PS17-2; PS16-1 en PS15-6). De vulling bracht enkel één zeer klein fragmentje handgevormd aardewerk aan het licht, waardoor een datering in de metaaltijden mogelijk is, maar hierbij is toch enige voorzichtigheid gebaat. Op het noordelijke deel van het projectgebied was de gracht vrij breed (tot ca. 5 m breed) maar vrij ondiep uitgegraven, tot maximum ca. 50 cm de B-horizont. Meer naar het zuiden was de gracht zeer slecht tot zelfs niet meer bewaard.

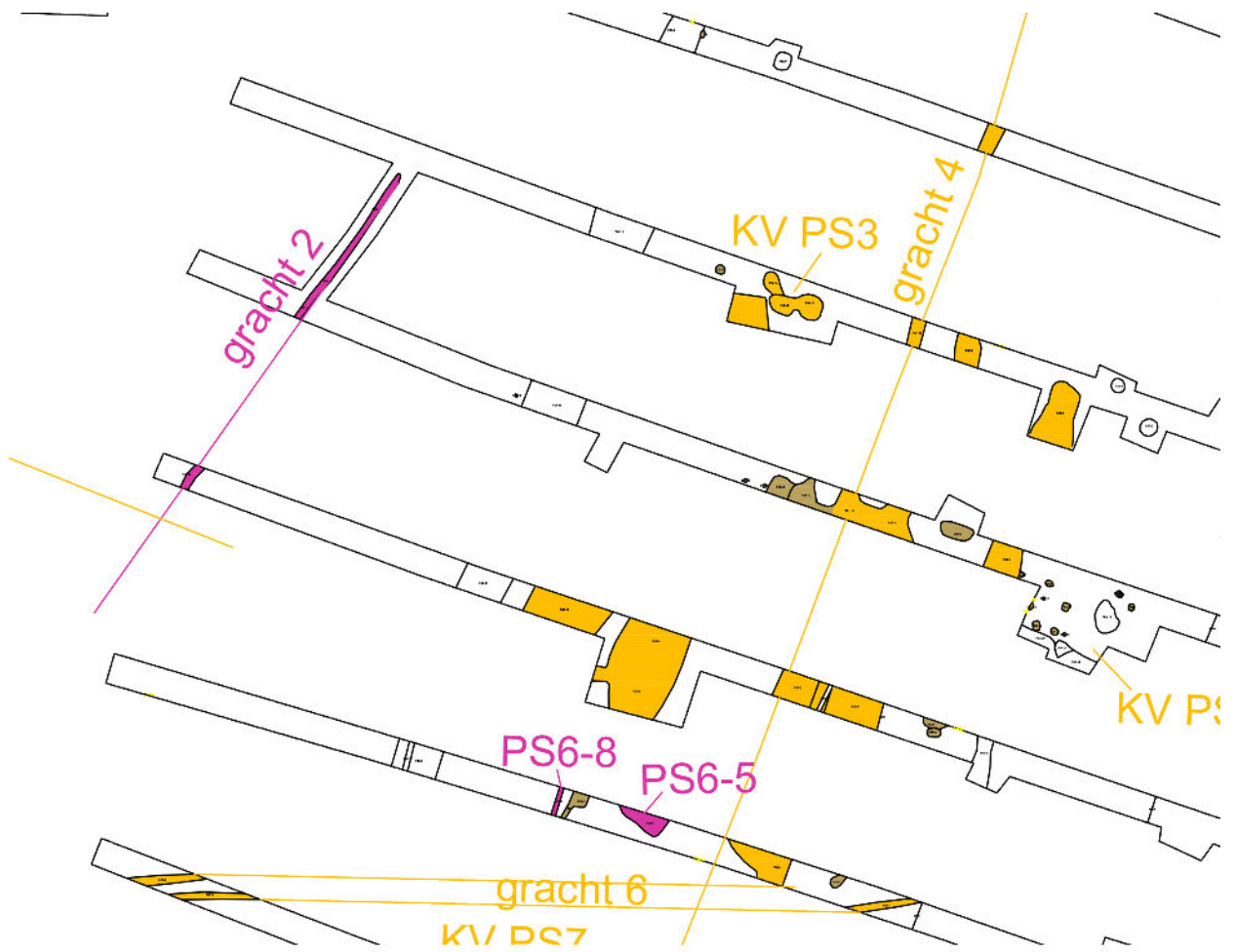
2.2.2.2 ROMEINSE PERIODE

2.2.2.2.1 GREPPELS EN EEN KUIL

In proefsleuf 4 en 5 is een greppel (PS4-17 en PS5-12, gracht 2 op **figuur 31, 32**) aangesneden, in de vulling van de greppel is uitsluitend Romeins materiaal aangetroffen. Het gaat om een fragment van een *imbrex* en verschillende scherven kruikwaar (zeepwaarachtig baksel). De greppel was zeer slecht bewaard. Naar het noorden was de greppel niet meer bewaard.

Kuil PS6-5 is mogelijk een Romeins spoor, alsook de nabijgelegen greppel PS6-8 (**figuur 31**). In de vulling van de sporen is uitsluitend Romeins materiaal aangetroffen. In PS6-8 gaat het om een fragment van een *imbrex*, bij kuil PS6-5 om een scherf gewone waar.

Er dient met deze mogelijk Romeinse sporen **enige voorzichtigheid** in acht genomen worden, gezien deze sporen zeer weinig vondsten aan het licht brachten. We sluiten niet uit dat het om verspit of aangevoerd Romeins materiaal gaat en de sporen jonger zijn.

LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan Schaal 1:500			SOLVA Gentsesteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Figuur 31. Detail van het grondplan met de mogelijk Romeinse sporen aangeduid in het paars.

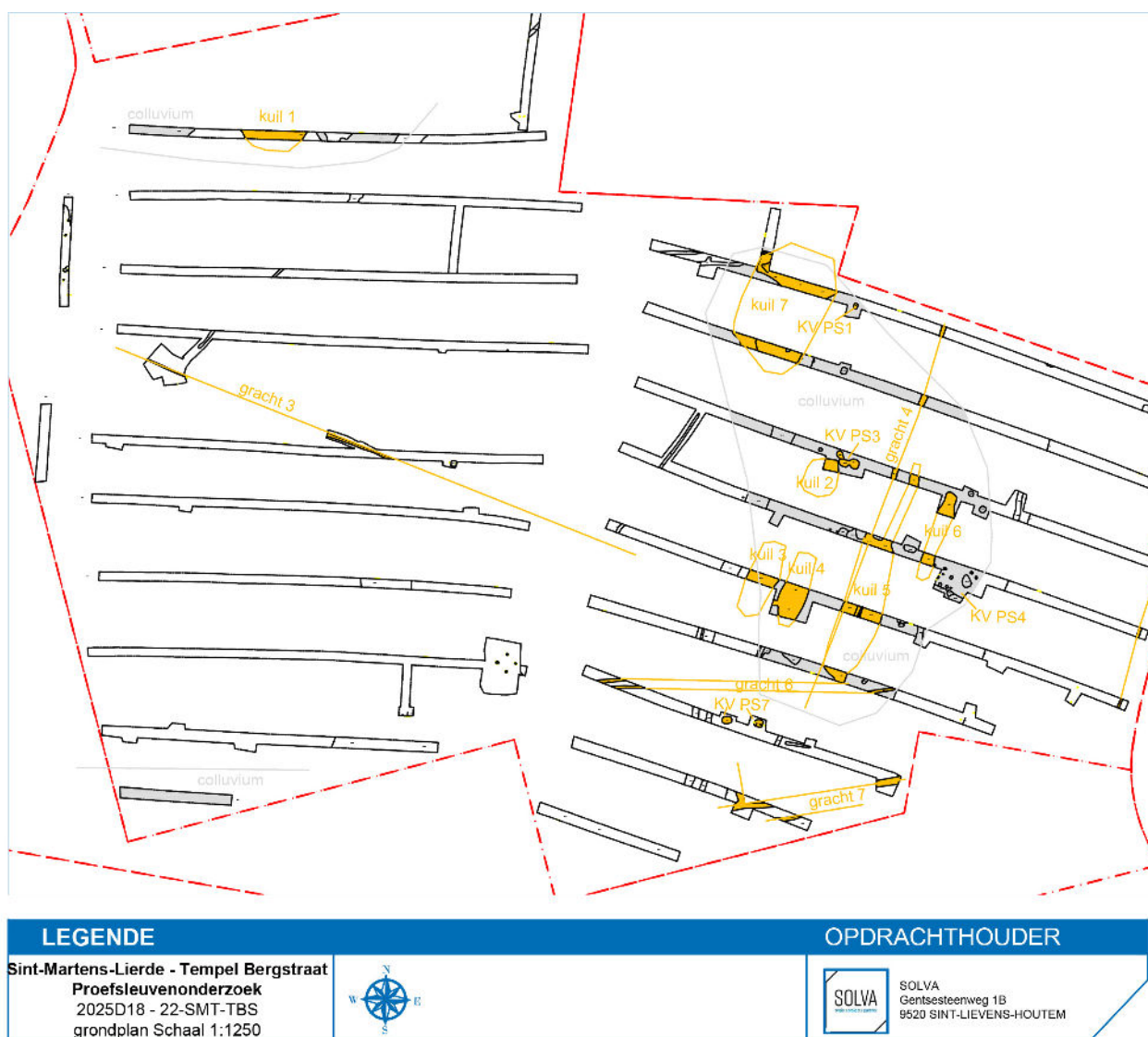
Figuur 32. Gracht 2 in proefsleuf 4.

2.2.2.3 *MIDDELEEUWEN*

Uit de middeleeuwen zijn verschillende sporen aanwezig op het terrein. Het betreft enkele grachten, greppels, kuilen, paalkuilen en grote uitgravingen (mogelijke rootkuilen).

2.2.2.3.1. KUILEN EN PAALKUILEN OP DE PERCELEN 824 EN 825

Op de percelen 824 en 825 zijn enkele kuilen en paalkuilen waargenomen.

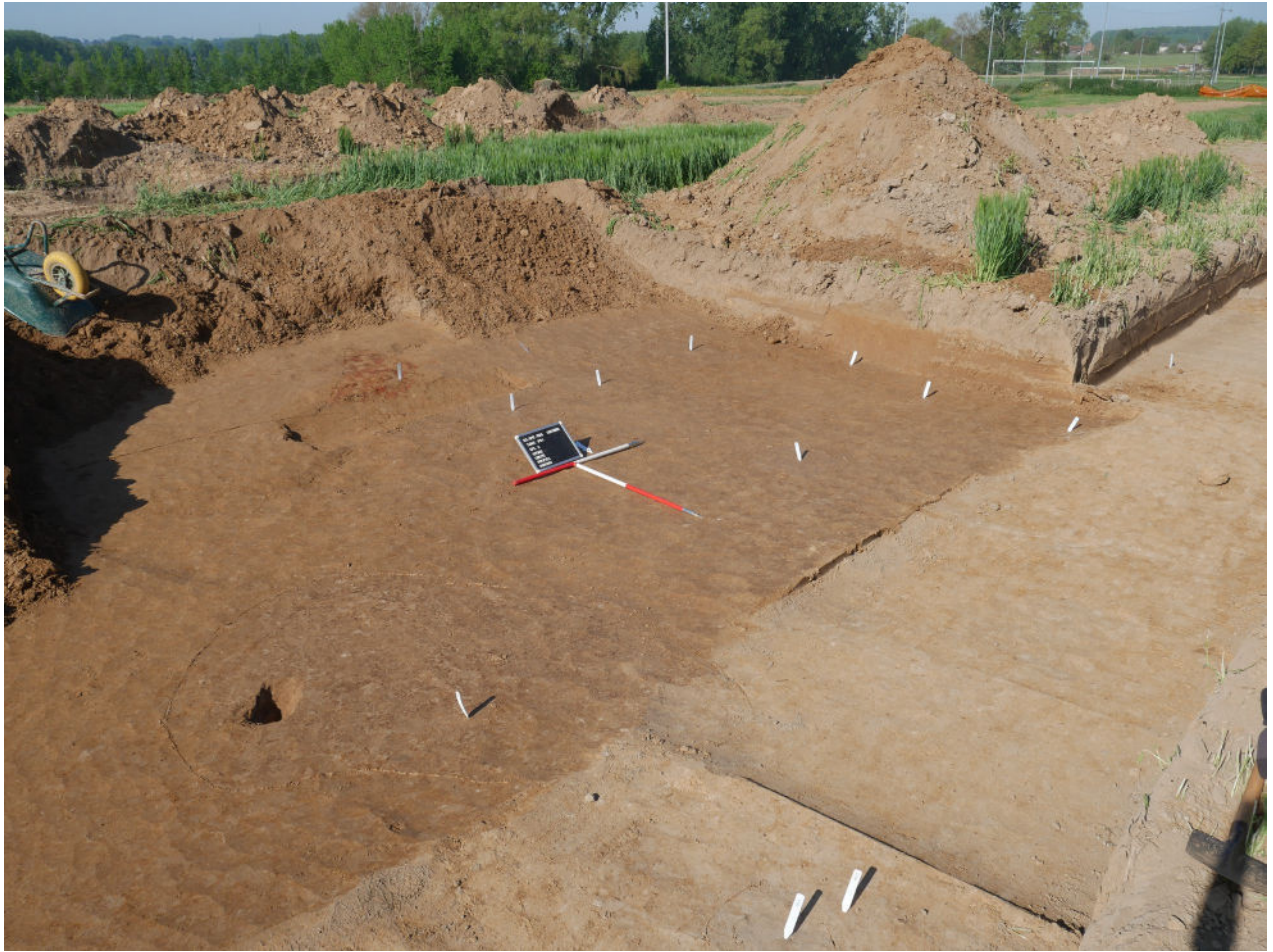
Figuur 33. Middeleeuwse sporen binnen het onderzoeksgebied (oranje) en situering van het colluvium (grijs).

- KIKVENSTER PROEFSLEUF 4 (KV PS4)

Ter hoogte van een kijkvenster van **proefsleuf 4** zijn tien paalkuilen aangetroffen (**figuur 34**). De sporen zijn zichtbaar op ca. 60 cm onder het maaiveld. De vulling van de paalkuilen bestaat uit een grijsbruine tot bruine vulling met vrij weinig houtskoolspikkels. Bij paalkuil PS4-4/5 is de paalkern duidelijk zichtbaar. Paalkuil PS4-24 is ter controle gecoupeerd en geregistreerd als profiel 14AB (**figuur 8**). De paalkuil is nog ca. 20 cm onder het pakket colluvium bewaard. Uit de vulling is één klein scherfje grijs aardewerk gerecupereerd. Ook in PS4-23 werd een stukje middeleeuws grijs aardewerk gevonden. De andere paalkuilen leverden geen vondsten op. Er werd enkel een coupe op PS4-24 gezet.

In de paalkuilen kon nog geen gebouwplattegrond herkend worden. Het is mogelijk dat een aantal paalkuilen ook in de metaaltijden te situeren zijn, gezien er ook twee kuilen uit deze periode in het kijkvenster werden aangetroffen.

Verder in proefsleuf 4 (op een 20-tal meter ten noordwesten van het kijkvenster, binnen PS 4) zijn nog twee bijkomende paalkuilen aangetroffen (PS4-12 en PS4-13), deze hebben beide een donkergrijze vulling met weinig mangaan- en houtskoolspikkels, maar brachten geen dateerbaar materiaal aan het licht.

Figuur 34. Zicht op het kijkvenster in proefsleuf 4.

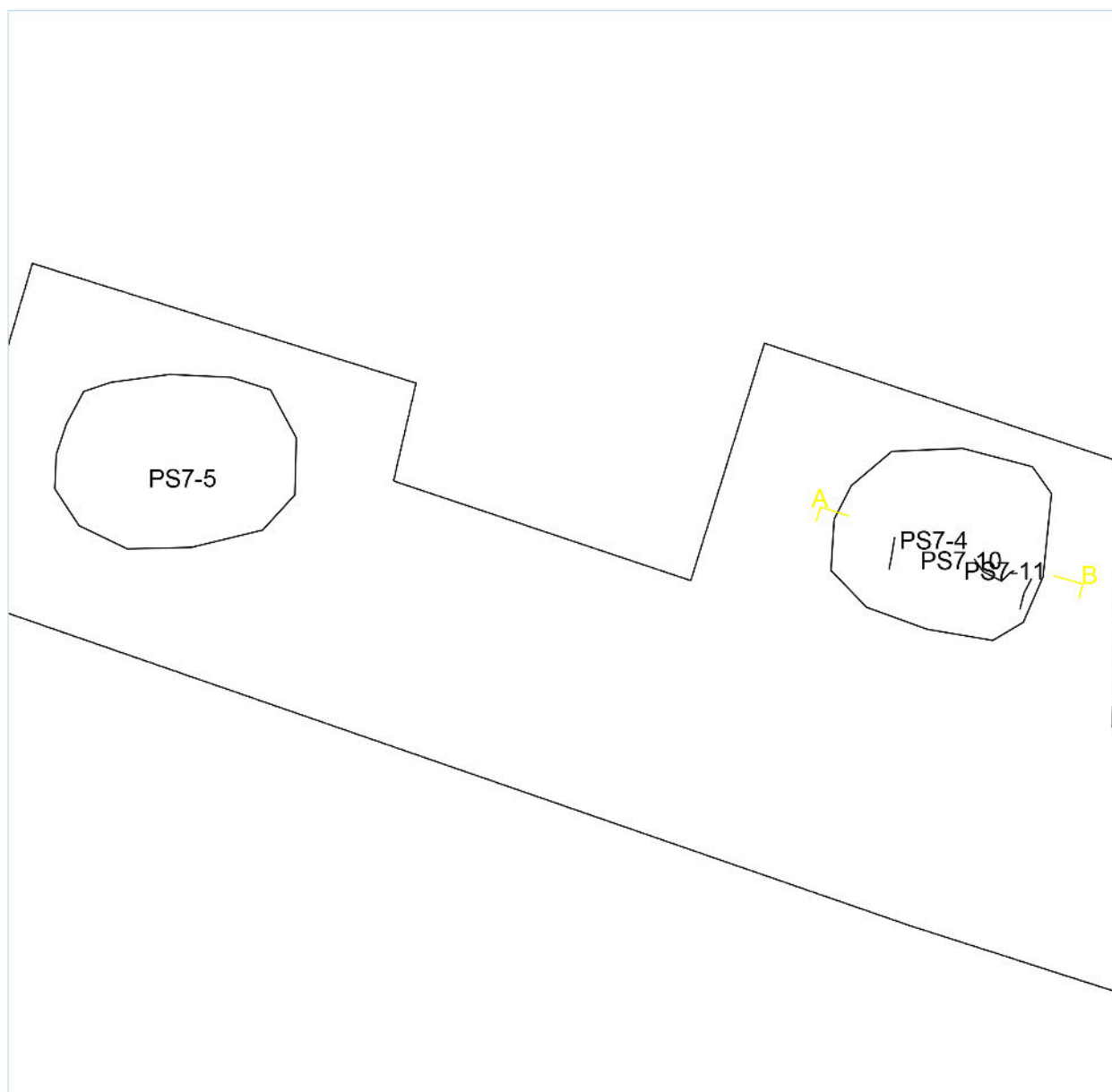
- KIJKVENSTER PROEFSLEUF 7 (KV PS7)

In proefsleuf 7 zijn twee kuilen (PS7-4 en PS7-5) aangetroffen (**figuur 36**). De sporen zijn zichtbaar op ca. 60 cm onder het maaiveld. Het gaat om rechthoekige kuilen met afgeronde hoeken. Kuil PS7-4 is reeds deels onderzocht door een coupe, er is laagsgewijs verdiept tot op ca. 50 cm onder het niveau van het grondvlak. De bodem van de kuil is daarbij nog niet bereikt. Op dit niveau is ook een grondplan B geregistreerd. In de coupe zijn er nog twee extra lagen van het spoor te herkennen, onder andere de aflijning van een vermoedelijke paalkern. Het aangetroffen aardewerk bestaat uit rood aardewerk, waarvan een fragment van een vetvanger, verschillende fragmenten grijs aardewerk en fragmenten steengoed met engobe/zoutglazuur. Daarnaast zijn er meerdere fragmenten van Romeinse dakpannen aangetroffen, zowel van het type *tegula* als het type *imbrex*. Het aardewerk geeft een datering in de **14de-15de eeuw**. In kuil PS7-

5 is een fragment grijs aardewerk aangetroffen, slechts algemeen te dateren in de middeleeuwen. Deze laatste kuil werd nog niet gecoupeerd.

Figuur 35. Coupe AB op kuil PS7-4 (grondplan B).

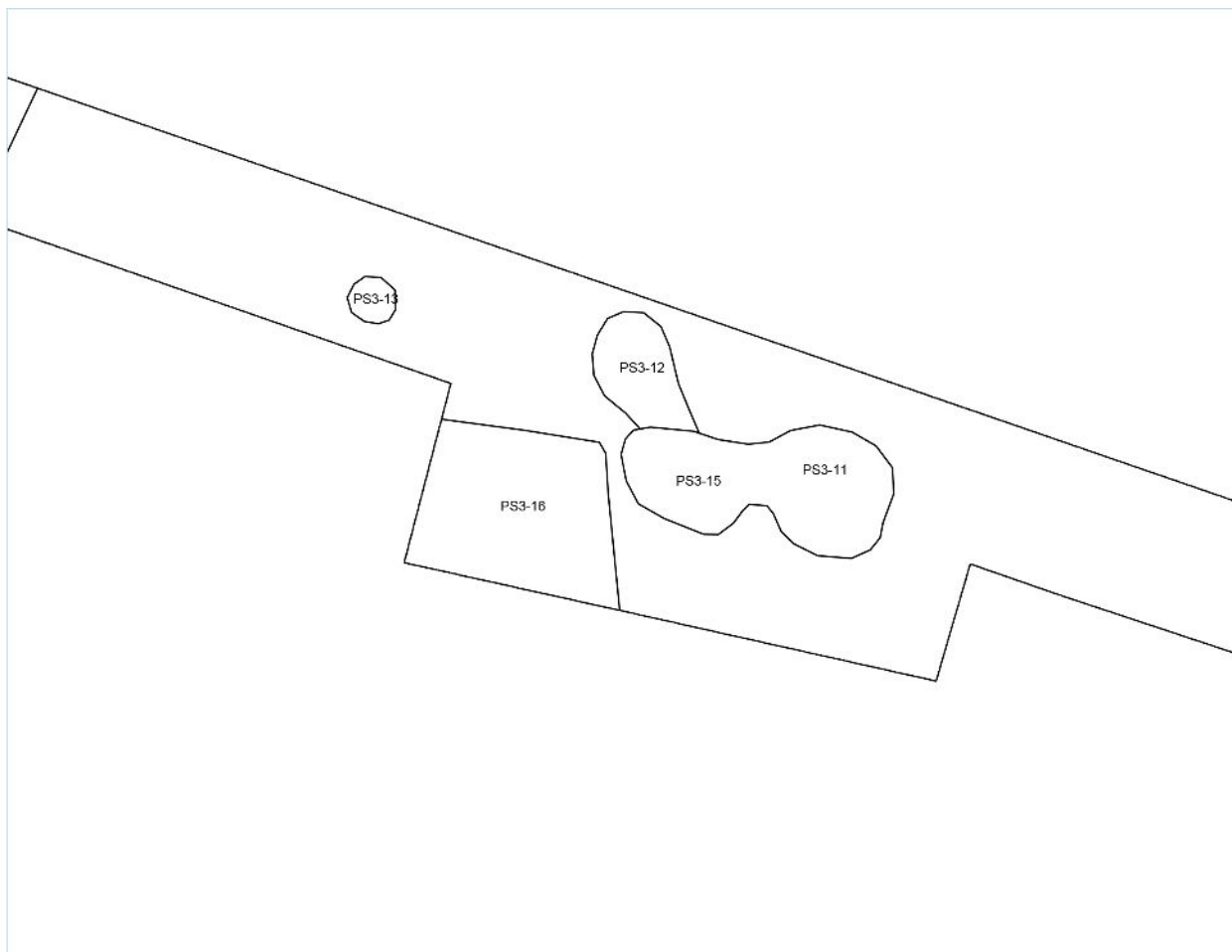

LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan (schaal 1:50)			SOLVA Gentsesteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM

Figuur 36. Detail van het grondplan met de kuilen PS7-4 en 5.

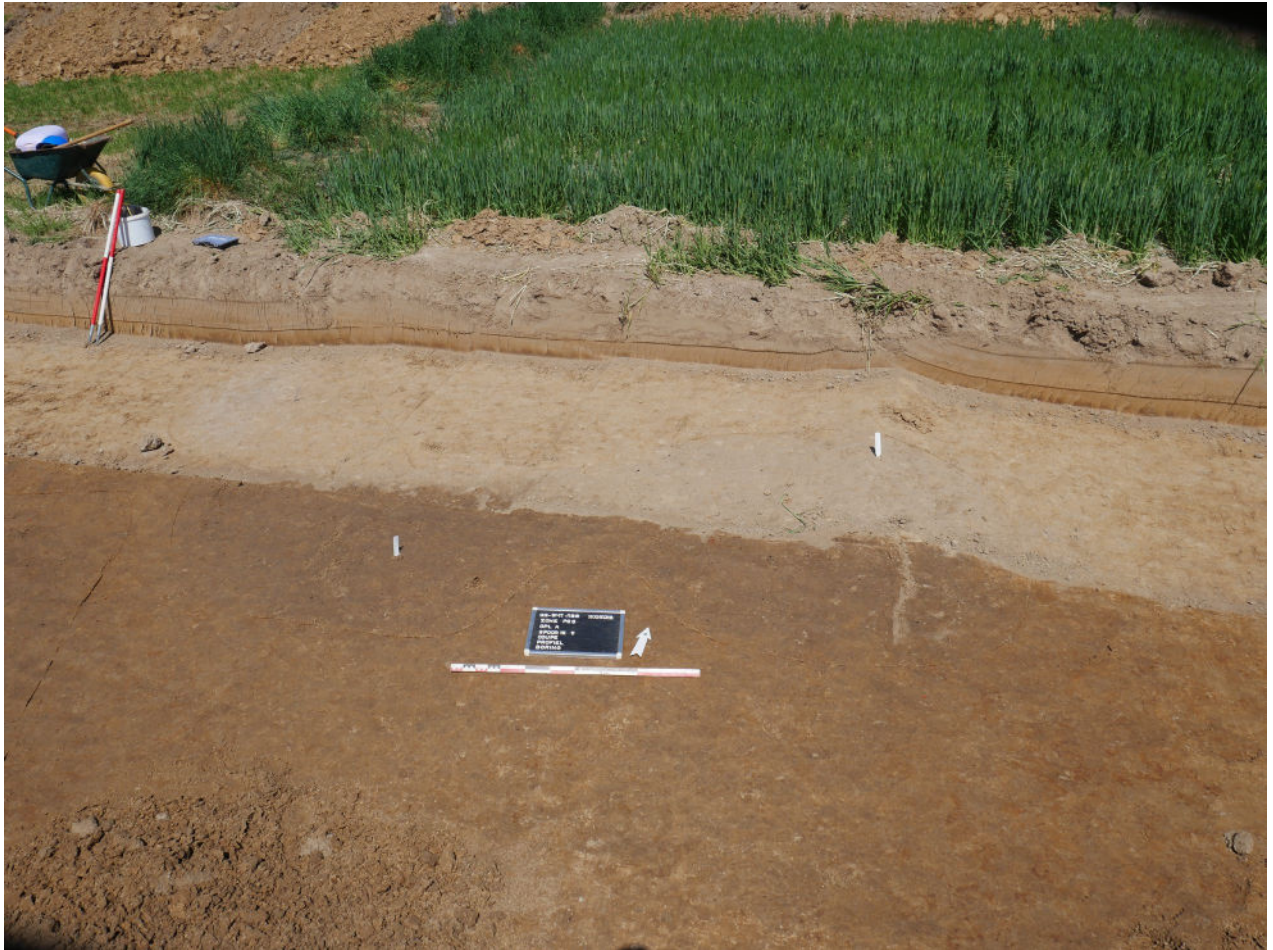
- KIKVENSTER PROEFSLEUF 3 (KV PS3)

In het kijkvenster van proefsleuf 3 zijn drie kuilen aangetroffen (**figuur 37-38**). De sporen zijn zichtbaar op ca. 60 cm onder het maaiveld. De oversnijding tussen PS3-11 en PS3-15 is in grondvlak niet duidelijk. Kuil PS3-15 oversnijdt wel kuil PS3-12. Het zijn drie vrij grote kuilen met een gelijkaardige vulling, nl. donker grijs met veel houtskool en baksteen brokjes. In kuil PS3-12 is een fragment middeleeuws grijs aardewerk aangetroffen. Bij kuil PS3-11 gaat het om een fragment steengoed met engobe/zoutglazuur en verschillende scherven grijs aardewerk, waarvan een fragment van een kogelpot. Dit alles geeft een datering in de **eerste helft van de 14de eeuw**. In de kuil zijn ook fragmenten van Romeinse dakpannen type *tegula* en type *imbrex* aangetroffen.

LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan Schaal 1:100			
		SOLVA Gentssteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM	

Figuur 37. Zicht op een kijkvenster in proefsleuf 3 met enkele middeleeuwse kuilen.

Figuur 38. Kuilen PS3-11, PS3-12 en PS3-15.

2.2.2.3.2. GRACHTEN

- GRACHT 3

In de centrale zone kwam een greppel aan het licht die in twee sleuven kon geobserveerd worden (PS14-1 en PS15-7) (gracht 3 op **figuur 33**). Het greppeltje was ca. 60 cm breed en nog 25 cm diep bewaard. De vulling bracht een stukje baksteen aan het licht. Voorlopig wordt de greppel in de middeleeuwen gesitueerd. De greppel wijkt af van de huidige percelering. Het is mogelijk dat deze gracht aansloot op de 'Romeinse' gracht 2. Het stukje baksteen in de vulling van gracht 3 doet echter een jongere dateringen vermoeden.

- GRACHT 4

Halverwege proefsleuf 1, 2 en 3 is een gracht met een NNO-ZZW-oriëntatie aangetroffen (PS1-17, PS2-6 en PS3-10) (gracht 4 op **figuur 33**). De oriëntatie van de gracht verloopt parallel met de huidige percelering. De gracht lijkt uit te monden in een grotere structuur (kuil 5 op **figuur 33**). In de stukjes gracht PS1-17 en PS3-10 zijn enkele scherven middeleeuws grijs aardewerk aangetroffen. In gracht PS3-10 is er ook een fragment van een Romeinse dakpan type *imbrex* gerecupereerd.

Figuur 39. Zicht op gracht 4 ter hoogte van PS3-10.

- GRACHT 5

In de oostelijke uiteinden van proefsleuf 1 t.e.m. proefsleuf 5 is telkens een gracht aangesneden (PS1-11/12, PS2-1, PS3-1, PS4-1 en PS5-1), deze heeft een NNO-ZZW-oriëntatie en loopt mee met de oriëntatie van de Bergstraat (gracht 5 op **figuur 33**). Ter hoogte van PS4-1 is profiel 6AB geregistreerd, daarin is te zien dat de greppel zich direct onder de recente ophoging bevindt. Enkel in PS1-12 is er een fragment aardewerk aangetroffen, het gaat om steengoed met engobe/zoutglazuur uit de 14de-16de eeuw.

- DUBBELE GRACHT 6

Greppels PS7-8 en PS7-9 zijn aangetroffen in het westelijke uiteinde van proefsleuf 7 (gracht 6 op **figuur 33**). Greppel PS7-8 loopt verder door naar het oosten en is terug aangesneden in proefsleuf 6 (PS6-2). Het gaat telkens om greppels met een west-oost-oriëntatie. Uit de vulling van de greppels zijn enkele fragmenten van *tegulae* ingezameld en een stukje middeleeuws gedraaid grijs. De dubbele gracht ligt ongeveer ter hoogte van de perceelsgrens tussen percelen 869A en 869B.

- DUBBELE GRACHT 7

Grachten PS7-1 en het verlengde daarvan in PS8-2 en PS8-1 zijn mogelijk middeleeuwse sporen (gracht 7 op **figuur 33**). In PS7-1 zijn verschillende fragmenten grijs aardewerk uit de middeleeuwen aangetroffen. In de grachten PS8-1 en PS8-2 zijn verschillende fragmenten van Romeinse dakpannen van het type *tegula* gevonden.

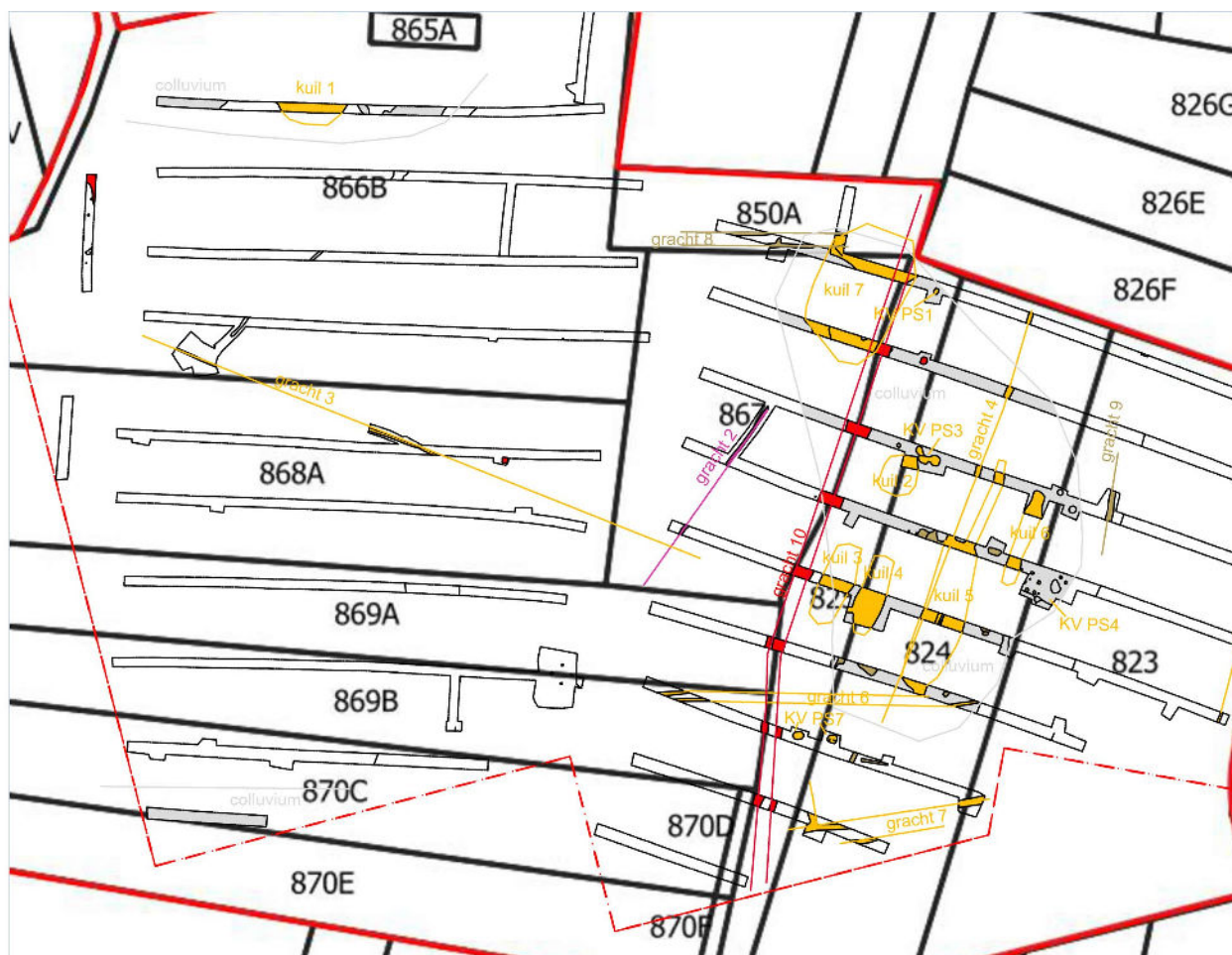
2.2.2.3.3 VERMOEDELIJKE ROOTKUILEN

In verschillende proefsleuven zijn acht grote structuren (kuilen 1 t.e.m. 8 op **figuur 40**) aangesneden. Zes structuren liggen geconcentreerd op percelen 825 en 824. Kuil 7 ligt ten noordwesten van de concentratie, namelijk op perceel 867. Ook in de noordwestelijke zone van het terrein (perceel 866B) werd een deel van een gelijkaardige structuur aangesneden in proefsleuf 18 (PS18-4) (kuil 1).

De structuren op de percelen 824-825 bestaan uit langgerekte, smalle kuilen (?) die evenwijdig liggen met het huidige kadastersysteem. Voorlopig wordt gedacht aan een interpretatie van rootkuilen met een bijhorend wateraanvoersysteem.

Enkel op de kuil 7 is door middel van profiel 13AB (**figuur 14 en 42**) een coupe van de structuur voorhanden. Daar is de uitgraving minstens tot 1,50 m onder het huidige maaiveld uitgegraven. De bodem werd echter niet over de volledige structuur bereikt. Daarbij zijn nog geen organische pakketten aangetroffen in de kuil. De structuur bestaat uit één laag PS2-10, dit is een grijzige bruine laag met baksteen- en houtskoolspikkels en brokjes.

In de vulling van deze kuilen is dateerbaar materiaal aangetroffen. Het gaat om een combinatie van grijs (gedraaid) aardewerk met steengoed met engobe/zoutglazuur. Rood aardewerk is quasi volledig afwezig. Deze samenstelling is typisch voor de **14de eeuw**. Bij het grijze aardewerk zitten fragmenten van een kom en een teil. Bij het steengoed zitten fragmenten van een beker en een kan/kruik in Siegburg steengoed. Er zitten tevens twee fragmenten bij van vroeg-rood aardewerk, waaronder een fragment van een grape, en een fragment Rijnlands roodbeschilderd aardewerk.

LEGENDE		OPDRACHTHOUDER	
Sint-Martens-Lierde - Tempel Bergstraat Proefsleuvenonderzoek 2025D18 - 22-SMT-TBS grondplan Schaal 1:1250			
		SOLVA Gentsesteenweg 1B 9520 SINT-LIEVENS-HOUTEM	

Figuur 40. Zicht op een aantal grote structuren (kuilen) uit de middeleeuwen (oranje).

Figuur 41. Kuil 6 (= PS3-5).

Figuur 42. Profiel 13AB ter hoogte van kuil 7 en gracht 10.

Vermoedelijke rootkuilen zijn bij archeologisch onderzoek aangetroffen in **Ruiselede** waar ze uit de Romeinse periode dateren¹⁰. De kuilen zijn gesitueerd in een natte zone, nabij een waterloop. De nabijheid van de waterloop en de hoge grondwatertafel maakten de wateraanvoer gemakkelijker. De kuilen zijn opvallend diep (tot 2 m diep) en tot onder de grondwatertafel gegraven. Eén van de mogelijke rootkuilen was 67 m lang en 6,5 m breed. Dergelijke afmetingen komen goed overeen met de uitgravingen te Lierde. Gezien het terrein in Lierde zich op een droog plateau bevindt, lijkt de aanleg van rootkuilen hier minder evident. Het is echter niet volledig uit te sluiten. In Ruiselede lag bij een rootkuil die verder van de beek was gelegen, een waterput, die mogelijk voor de toevoer van water zorgde.

Ook bij een opgraving in **Wortegem** kwam een 18de eeuwse systeem aan het licht, die geïnterpreteerd wordt als systeem voor de opvang en kanalisatie van regenwater¹¹. Op basis van het uitgevoerde paleo-ecologische onderzoek kon een functie voor dit systeem naar voren geschoven worden. Het onderzoek leverde immers een grote hoeveelheid kapselfragmenten van vlas en macroresten van vlaswarkruid, een halfparasiet die uitsluitend voorkomt op de vlasplant, op. Gelet op het uitzicht van het systeem dat water kanaliseert naar een aantal grotere kuilen, de aanwezigheid van de macroresten van vlas en het belang van vlas voor de regio in de 18de eeuw leek het aangewezen de kuilen te interpreteren als putten voor het **'blauwrotten' van vlas**. Bij blauwrotten worden de vezels van het vlas, die gebruikt worden voor het maken van linnen, losgeweekt van de harde kern. Het vlas dat in de putten werd gelegd, werd bedekt met modder, stenen en takken van elzenbomen of wilgen. De looistoffen van dit hout zorgden voor een blauwe kleur van het vlas. De aanwezigheid van een grote hoeveelheid macroresten van wilg (takjes, knobscubben en vruchten) en zwarte els zijn dan ook een bijkomend bewijs voor deze functie van de kuilen.

¹⁰ Dyselinck et al. 2022.

¹¹ De Maeyer, Taelman & Cherretté 2018, 218.

2.2.2.4 POSTMIDDELEEUWEN

2.2.2.4.1 KUILEN

Ter hoogte van het oostelijke uiteinde van proefsleuf 1 zijn drie kuilen geregistreerd. Eén kuil PS1-13 is gecoupeerd, en deze is nog tot ca. 26 cm onder het grondvlak bewaard. In de vulling van deze kuil is geen vondstenmateriaal aangetroffen. In de andere kuilen zijn wel enkele scherven aardewerk aangetroffen, het gaat om een scherf postmiddeleeuws rood aardewerk en een scherf middeleeuws rood aardewerk. Op de Villaretkaart is te zien dat er op enkele meter van de kuilen een huis staat. De kuilen kunnen bijgevolg gelinkt worden aan deze postmiddeleeuwse bewoning langs de Bergstraat.

Figuur 43. De postmiddeleeuwse kuilen PS1-13, PS1-14 en PS1-15.

Ook in proefsleuf 14 kwam een postmiddeleeuwse kuil aan het licht (PS14-1). Het spoor had een zeer scherpe aflijning en was nog 55 cm diep bewaard en bevatte enkele fragmentjes baksteen. Dit spoor bevond zich ter hoogte van de gekalkte grond, waardoor de bovenkant van de coupe zeer hard was.

Figuur 44. Coupe op kuil PS14-1.

2.2.2.5 NIET-GEDATEERDE SPOREN

Verder zijn er een aantal sporen die omwille van het gebrek aan vondstenmateriaal niet gedateerd zijn. het gaat om kuilen, paalkuilen, greppels en grachten.

2.2.2.5.1 KUILEN

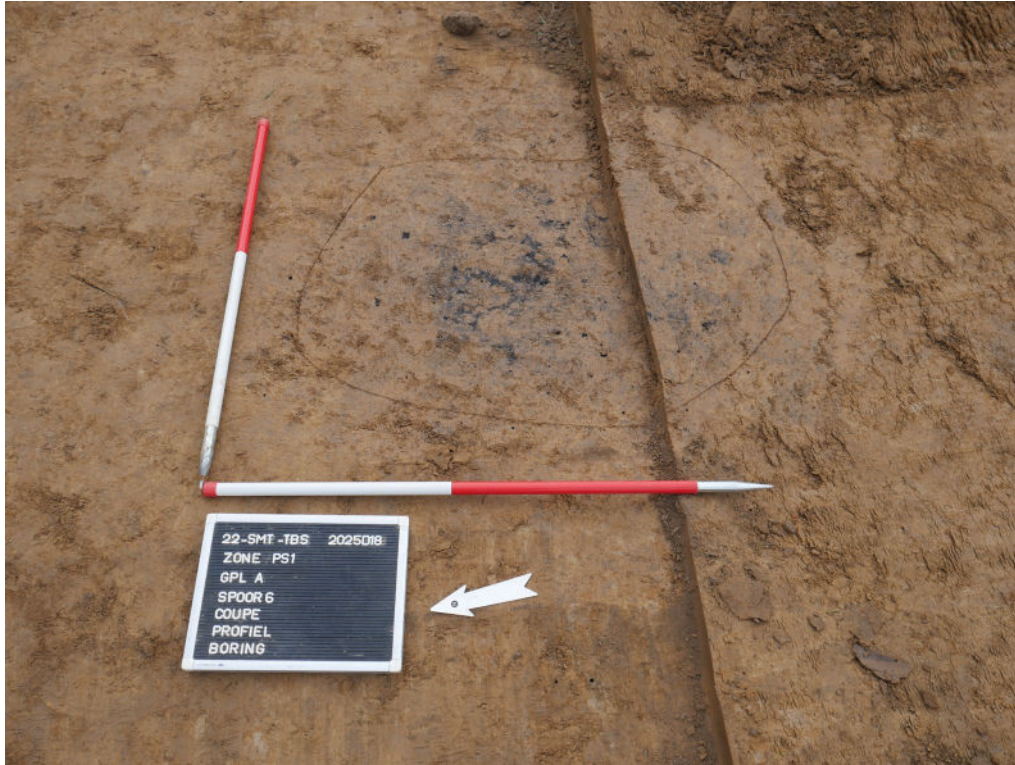
In proefsleuf 5 zijn twee kuilen die elkaar oversnijden aangetroffen (PS5-4 en PS5-5). De vulling van de kuilen is grijsig bruin met weinig houtskool- en mangaanspikkels.

Figuur 45. Kuilen PS5-4 (rechts) en PS5-5 (links).

- KIJKVENSTER PROEFSLEUF 1 (KV PS1)

Kuil PS1-6 is aangetroffen in proefsleuf 1 en heeft een houtskoolrijke, bruine vulling met enkele baksteen brokjes (**figuur 46**). In de kuil is geen dateerbaar materiaal aangetroffen, maar op basis van de vulling lijkt een datering in de (post)middeleeuwen het meest aannemelijk.

Figuur 46. Kuil PS1-6 in proefsleuf 1.

2.2.2.5.2 GRACHTEN/GREPPELS

Voorts zijn er nog verschillende grachten en greppels die niet gedateerd konden worden, noch op basis van vondstenmateriaal, noch via historische kaarten.

- GRACHT 8

In proefsleuf 1 zijn greppels PS1-8 en PS1-10 aangetroffen in het westelijke uiteinde van de sleuf (gracht 8 op **figuur 33**). De greppels lopen evenwijdig met de huidige perceelsgrens tussen de percelen 850A en 867, waardoor mogelijk een middeleeuwse of postmiddeleeuwse datering verwacht kan worden.

- GRACHT 9

In proefsleuf 3 is een kijkvenster op gracht PS3-2 aangelegd (gracht 9 op **figuur 33**). Daarin is vastgesteld dat de gracht met een noord-zuidoriëntatie doorloopt. Maar deze is niet aangetroffen in de aanpalende sleuven.

2.2.3 ASSESSMENT VAN DE VONDSTEN

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de vondsten. Bij het assessment van de vondsten werd per soort en per materiaal categorie een kwantificatie gemaakt van het aantal stuks. Bij het **aardewerk** (n=356) gebeurde een identificatie en een telling van de technische groepen en hierbinnen een identificatie en een telling van de vormtypes. Het gaat hoofdzakelijk om aardewerk dat het resultaat is van huishoudelijk afval uit de metaaltijden, de Romeinse periode en de (post)middeleeuwen. Het aardewerk is doorgaans goed bewaard en de samenstelling is vrij homogeen.

Bij het **bouwmateriaal** (n=106) gaat het hoofdzakelijk om fragmenten van *tegulae* en *imbrices*. Maar er zijn ook fragmenten van bakstenen, vloertegels, daktegels en verbrande leem aangetroffen.

Bij het **metaal** (n=8) betreft het voornamelijk nagels, niet gedetermineerde voorwerpen in ijzer en een metaalslak.

Er is 1 fragment **silex** aangetroffen. Het betreft een niet nader te determineren afslag.

In totaal zijn zes fragmenten **natuursteen** ingezameld, het gaat om natuursteen gebruikt voor constructie.

Tot slot is er ook **glas** (n=1) aangetroffen, het gaat om één fragment vensterglas/vlakglas.

De beschrijving en het verdere assessment van de vondsten zijn besproken in het hoofdstuk 2.2.2. in relatie tot de datering van de sporen.

Een overzicht van de vondsten per spoor is te vinden in **bijlage 4**.

2.2.4 ASSESSMENT VAN DE STALEN

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de staalnames. Het gaat om enkele houtskoolstalen en zeefstalen. Deze zijn momenteel nog niet verder onderzocht, maar kunnen in een later stadium nog aangewend worden voor verder onderzoek.

Inventarisnummer	Aard staal	Spoornummer	Aard spoor
22-SMT-TBS 47	Staalname / Houtskool	PS3--5--	Laag-ongedefinieerd
22-SMT-TBS 76	Staalname / Houtskool	PS7--4--	Paalspoor
22-SMT-TBS 105	Staalname / Houtskool	PS11--10--	Paalspoor
22-SMT-TBS 106	Staalname / Houtskool	PS19--4--	Boomval
22-SMT-TBS 107	Staalname / Houtskool	PS20--2--	Kuil-ongedefinieerd
22-SMT-TBS 108	Staalname / Houtskool	PS20--2--	Kuil-ongedefinieerd
22-SMT-TBS 109	Staalname / Houtskool	PS20--3--	Paalspoor
22-SMT-TBS 110	Zeefstaal (1 emmer)	PS11--2--	Paalspoor
22-SMT-TBS 111	Zeefstaal (1 emmer)	PS11--9--	Paalspoor
22-SMT-TBS 112	Zeefstaal (1 emmer)	PS11--10--	Paalspoor

Tabel 5: Overzicht van de genomen staalnames.

2.2.5 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Alle gegenereerde data die in het kader van deze archeologienota tot stand komen, worden door **SOLVA** digitaal bewaard op een centrale server die dagelijks “in-huis” wordt geback-upt en off-site wordt gekopieerd. Alle gegenereerde data en rapporten zijn geïntegreerd in de **SOLVA**-Archeologiedatabank raadpleegbaar. De vondsten zijn gewassen, gedroogd en worden conform de regels van de kunst bewaard in het Onroerend Erfgoeddepot van **SOLVA**.

2.2.6 DATERING EN INTERPRETATIE VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

2.2.6.1 METAALTIJDEN

Vijf kuilen, een spieker, twee paalkuilen en een gracht dateren vermoedelijk uit de **metaaltijden**. De sporen komen verspreid voor over het terrein, op drie verschillende plaatsen. In een eerste zone kunnen twee kuilen gedateerd worden aan de hand van het aanwezige aardewerk dat in het vlak werd aangetroffen : één kuil bevatte een randfragment van een knikwandschaal uit de vroege La Tène periode (450-400 v.Chr.) en een andere kuil bevatte een randfragment van een grote voorraadpot, die vaak voorkomt in de late bronstijd – vroege ijzertijd. Een schijnbaar achtvormige kuil met vrij veel fragmenten verbrande leem, is aangetroffen in een tweede zone, maar bevatte voorlopig geen dateerbaar materiaal. Gelijkaardige

achtvormige kuilen met grote hoeveelheden huttenleem zijn reeds aangetroffen op de sites Aalst-Siesegemkouter en Lanaken Europark en worden gedateerd in de (late) bronstijd. In een derde zone ten slotte, kwam een spieker aan het licht. In één van de paalkuilen zijn twee scherfjes met een besmeten oppervlak gevonden, wat vaak voorkomt in de vroege ijzertijd. Een gracht kan mogelijk ook uit de metaaltijden dateren, maar dit is enkel op basis van een zeer klein stukje handgevormd aardewerk. Aan de hand van de weinige vondsten en sporen kunnen we momenteel nog geen precieze dateringen vooropstellen. Het is mogelijk dat de sporen aan verschillende periodes binnen de metaaltijden toebehoren.

2.2.6.2 ROMEINSE PERIODE

Opvallend is dat vrij veel middeleeuwse greppels en kuilen geregeld fragmenten van *tegulae* en *imbrices* bevatten. In slechts drie sporen (2 greppels en een kuil) werd uitsluitend **Romeins** materiaal aangetroffen, waardoor ze momenteel in de Romeinse periode gesitueerd worden. Gezien het om zeer weinig vondsten gaat, dient er enige voorzichtigheid bij de datering in acht gehouden te worden.

2.2.6.3 MIDDELEEUWEN

De meeste sporen aanwezig op het terrein dateren duidelijk uit de **middeleeuwen**. Het betreft enkele grachten, greppels, kuilen, paalkuilen en een aantal grotere uitgravingen die mogelijk als rootkuilen geïnterpreteerd kunnen worden. De sporen liggen geclusterd op twee percelen. Het materiaal dat tot nu toe uit de sporen is gehaald, is te situeren in de volle en late middeleeuwen.

Bij de **kuilen** vertonen enkele een houtskoolrijke vulling, terwijl andere een homogene lichtgrijze vulling bevatten. Opvallend is dat er geregeld stukjes van bouw materiaal in Romeinse traditie (*tegulae* en *imbrices*) worden gevonden in deze sporen, wat nog voorkomt tot in de volle middeleeuwen, maar niet meer in de late middeleeuwen. Het aardewerk uit enkele kuilen daarentegen, duidt dan weer op de late middeleeuwen, namelijk de 14de – 15de eeuw.

Binnen deze zone zien we een zestal smalle, langgerekte uitgravingen verschijnen, die mogelijk als **rootkuilen** geïnterpreteerd kunnen worden. In de vulling van deze kuilen is dateerbaar materiaal aangetroffen te situeren in de 14de eeuw. Ze liggen op het eerste zicht parallel met elkaar, evenwijdig met het huidige kadastersysteem. Een aantal grachten en greppels die rond de kuilen zijn waargenomen, functioneerden waarschijnlijk binnen een **systeem van watertoevoer** voor de kuilen. Gelijkaardige kuilen met bijhorende watertoevoersystemen zijn gekend uit sites als Wortegem (18de eeuw) en Ruiselede (Romeins).

Op het terrein werden vier **dubbele grachten** aangesneden. Niet alle greppels leverden vondsten op zodat de datering van een aantal grachten nog onduidelijk blijft. Drie ervan lopen ter hoogte van het huidige kadastersysteem en zijn mogelijk restanten van oude perceelsgrenzen of wegjes. Er werden enkele fragmenten middeleeuws grijs aardewerk gevonden, maar ook stukjes bouw materiaal in Romeinse traditie.

De vrij grote hoeveelheid aardewerk - althans voor wat courant is bij een proefsleuvenonderzoek in landelijke context - pleit voor een **bewoningssite en/of ambachtelijke site uit de 14de eeuw**. Een fase uit de **volle middeleeuwen** is waarschijnlijk ook aanwezig.

Landelijke sites uit deze periode zijn in de regio archeologisch minder goed gekend, wat het potentieel van de site interessant maakt. Huisplattegronden uit deze periode (14de eeuw) worden niet aangetroffen, vermoedelijk wijst dit op een bouwtraditie waarin woonhuizen op leggers eerder gebruikelijk zijn. De **paalkuilen** die aangetroffen zijn bij het proefsleuvenonderzoek horen daarom mogelijk eerder thuis in de metaaltijden of de volmiddeleeuwse periode.

De **erosiegeul** waarvan sprake is in de archeologienota situeert zich ter hoogte van een grote laat-/postmiddeleeuwse perceelgracht. Deze structuur heeft waarschijnlijk een depressie nagelaten in het toenmalige landschap. De geul is bijgevolg dus vermoedelijk eerder van antropogene aard.

2.2.6.4 RECENTE VERSTORINGEN OP HET TERREIN

Een **groot deel van het terrein** is in het verleden onderhevig geweest aan bodemingrepen die ervoor gezorgd hebben dat mogelijk aanwezige sites **vergraven of zeer sterk uitgedroogd** zijn.

Het perceel tegen de Bergstraat (perceelnr. 823) is voor een groot deel recent verstoord. Dit perceel is in het kader van recente wegeniswerken (2024) uitgegraven tot onder de teeltaarde. Het is niet uit te sluiten

dat hierbij ook ondiepe archeologische sporen zijn weggegraven. Hierbij is er vervolgens met zware machines over het vlak gereden. De uitgraving is gevuld met puinig materiaal. Door het aanrijden van zware machines is de onderliggende bodem sterk gecompacteerd en scheurt de ondergrond sterk bij het afgraven. Er werden een aantal boomvallen geregistreerd, maar behalve een perceelsgracht net naast de Bergstraat, bracht deze zone geen archeologische sporen aan het licht.

Op het westelijke deel van het onderzoeksgebied was de bodem onder de twee huidige voetbalvelden extreem hard omdat de bodem hier in het verleden is verrijkt met kalk. Onder deze gekalkte laag was de moederbodem zeer sterk uitgedroogd. Opschaven en handmatig couperen in deze zone bleek nagenoeg onmogelijk. Behalve een spieker, enkele greppels en een grote root- of ontginningskuil, leverde deze zone geen archeologische sites op. Gezien een spieker uit de metaaltijden werd herkend in deze zone, gaan we ervan uit dat de verdere afwezigheid van archeologische sites in deze zone, een reële situatie weerspiegelt, en niet het gevolg is van de bekalking.

2.2.7 CONFRONTATIE VAN DE BEVINDINGEN MET DE RESULTATEN VAN VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES

Uit de bureaustudie¹² is gebleken dat er een grote kans bestaat op het aantreffen van sporen uit de metaaltijden en de middeleeuwen, gezien de aantrekkelijke landschappelijke positie van het projectgebied. Het proefsleuvenonderzoek bracht inderdaad sporen uit de metaaltijden en de middeleeuwen aan het licht.

De kans op aantreffen van artefactensites uit de steentijden was dan weer als zeer klein gezien binnen het projectgebied. De afwezigheid van lithische artefacten tijdens het proefsleuvenonderzoek bevestigde dit.

De erosiegeul waarvan sprake is in de archeologienota situeert zich ter hoogte van een grote laat-/postmiddeleeuwse gracht. Deze structuur heeft waarschijnlijk een depressie nagelaten in het toenmalige landschap. De geul is dus vermoedelijk eerder van een antropogene aard.

2.2.8 DE VERWACHTINGEN TEN AANZIEN VAN HET ARCHEOLOGISCH ERFGOED

• Zijn er antropogene sporen aanwezig?

Ja, er zijn antropogene sporen aanwezig hoofdzakelijk uit de metaaltijden en de middeleeuwen.

• Op welke niveaus manifesteren deze zich?

De meeste sporen situeren zich op een diepte van 60 à 70 cm onder het huidige maaiveld en zijn afgedekt met een pakket postmiddeleeuws (landbouw)colluvium.

• Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

- *Metaaltijden*

De sporen zijn op drie verschillende plaatsen waargenomen. Gezien de sporen mogelijk uit verschillende fasen dateren behoren ze toe aan verschillende structuren. Bij de mogelijk paalkuilen konden voorlopig nog geen structuren herkend worden.

- *Middeleeuwen*

De sporen uit de middeleeuwen komen vrij geclusterd voor op twee percelen. Het gaat om paalkuilen, kuilen, greppels en verschillende mogelijke rootkuilen. Verschillende sporen bevatten materiaal uit de 14de eeuw. De vrij grote hoeveelheid bouwmetaal in Romeinse traditie (*tegulae* en *imbrices*) in combinatie met middeleeuws grijs aardewerk doet dan weer een oudere datering van sommige sporen vermoeden (volle middeleeuwen). Ook de aanwezigheid van mogelijke paalkuilen doet vermoeden dat er ook een fase aanwezig is van vóór de 14de eeuw. De vrij grote hoeveelheid aardewerk - althans voor wat courant is bij een proefsleuvenonderzoek in landelijke context - pleit voor een bewoningssite en/of ambachtelijke site uit de 14de eeuw.

¹² Herremans & Nachtergaele 2023.

Er zijn verschillende greppels en grachten aanwezig, met verschillende oriëntaties. Sommige grachten hebben dezelfde oriëntatie als het huidige percelingssysteem en functioneerden vermoedelijk binnen een watertoevoersysteem voor de mogelijke rootkuilen.

• **Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?**

- *Metaaltijden*
Er zijn aanwijzingen voor de (late)bronstijd/vroege ijzertijd en de vroege la Tène.
- *Middeleeuwen*
Er is een fase in de 14de eeuw te herkennen, maar vermoedelijk ook een vroegere middeleeuwse fase (volle middeleeuwen).

• **Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van een occupatie? Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden?**

- *Metaaltijden*
De sporen liggen verspreid over van het terrein. Door de aanwezigheid van vrij veel middeleeuwse sporen ter hoogte van de cluster op het oostelijk deel van het terrein, zal het ruimtelijk inzicht op de occupatie uit de metaaltijden beperkt zijn.
- *Middeleeuwen*
De sporen liggen hoofdzakelijk geconcentreerd binnen de contouren van twee percelen. Er is een fase met een bewoningssite en/of ambachtelijke site in de 14de eeuw te herkennen, maar vermoedelijk ook een oudere middeleeuwse fase (volle middeleeuwen).

• **Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van de archeologische vindplaatsen?**

- *Metaaltijden*
De sporen ter hoogte van de huidige parking, in het westen van het onderzoeksterrein, zijn duidelijk het best bewaard. De bodem werd hier niet verrijkt met kalk. De spieker was zeer slecht bewaard, en lag bovendien in een zone met sterke uitdroging als gevolg van het bekalken van de grond.
- *Middeleeuwen*
De sporen lijken vrij goed bewaard te zijn. Voorlopig werden geen lagen met organische bewaring gevonden. Er wordt een vrij lage grondwatertafel verwacht op dit terrein.

• **Wat is de waarde en het kennispotentieel van de vastgestelde archeologische vindplaatsen?**

- *Metaaltijden*
Mogelijk zijn hier één of twee kuilen met verlatingsdeposities aangetroffen. Dit fenomeen werd al enkele keren aangetroffen in de ruimere regio. Nieuwe soortgelijke kuilen zouden onze kennis van dit gebruik aanzienlijk kunnen vergroten. Mogelijk werden bewoningssporen aangesneden ter hoogte van de cluster sporen uit de middeleeuwen. Bewoningssporen uit de metaaltijden zijn op het grondgebied van Lierde schaars, wat de vondsten interessant maakt.
- *Middeleeuwen*
Landelijke sites uit deze periode zijn in de regio archeologisch minder goed gekend, wat het potentieel van de site interessant maakt.

• **Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaatsen?**

De meeste geplande ingrepen op het terrein reiken tot ca. 80 cm diep. De aangetroffen sporen situeren zich op een niveau van 60 à 70 cm onder het maaiveld. Dit betekent dat de geplande werken zullen reiken tot het archeologisch niveau en potentieel aanwezige sites zullen vergraven.

• **Kan voor de vindplaats of voor delen van deze vindplaats het principe van behoud *in situ* nagestreefd worden, zo ja aan welke randvoorwaarden dient voldaan te worden?**

Er is geen behoud *in situ* mogelijk.

• **Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven; wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van deze zones?**

- *Metaaltijden*

Er zijn twee zones afgelijnd met sporen uit de metaaltijden (ZONE I en II, zie **figuur 47**), de sporen zijn zichtbaar op een diepte van 60 à 70 cm onder het huidige maaiveld.

- *Middeleeuwen*

Er is één zone afgebakend met een concentratie middeleeuwse sporen (ZONE I, zie **figuur 47**), de sporen zijn zichtbaar op een diepte van 60 à 70 cm onder het huidige maaiveld.

• **Zijn natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig voor de beantwoording van de vraagstellingen?**

Voor het achterhalen van de functie van de grote uitgravingen (rootkuilen?) kan eventueel naast macrobotanisch onderzoek, ook micromorfologisch en fytolieten-onderzoek ingezet worden. Radiokoolstofdateringen kunnen de dateringen van de verschillende fasen scherper stellen.

• **Is er verder (voor)onderzoek noodzakelijk en welke vorm dient dit aan te nemen?**

Gelet op de aanwezigheid van archeologische sporen in twee zones van het plangebied en het kennispotentieel is een opgraving in de twee zones noodzakelijk.

Een motivering, omschrijving en vraagstelling voor verder onderzoek wordt uitgewerkt in het programma van maatregelen.

DE MAEYER W., Taelman E. & Chérrette B. 2018. *Wortegem Diepestraat, Archeologisch onderzoek*, Solva Archeologierapport 129, Erembodegem.

DYSELINCK T., DIJKSTRA P., SCHORN E. & VAN DE VENNE A.C. 2009. *Lanaken Europark. Definitief Archeologisch Onderzoek*, BAAC rapport A-07.0285, s’-Hertogenbosch.

DYSELINCK T., BAKX R., VAN DER MEER W. & VAN KAPPEL K. 2022. Het identificeren van mogelijke rootkuilen te Ruiselede Poekestraat – problematiek eigen aan de aard van de kuilen (prov. West-Vlaanderen), *Signa 11*, 51-57.

HERREMANS D. 2023. *Archeologienota Sint-Martens-Lierde Tempel Bergstraat, programma van maatregelen*, Solva Archeologierapport 279, Erembodegem.

HERREMANS D. & NACHTERGAELE K. 2023. *Archeologienota Sint-Martens-Lierde Tempel Bergstraat, verslag van resultaten*, Solva Archeologierapport 279, Erembodegem.

VERBRUGGE A., GROOT M., DEFORCE K., DE MULDER G., VAN DER MEER W., RENIERE S., CHERRETTÉ B., BOUDIN M. & ERVYNCK A. 2023. Cremated animal remains and shattered pottery. Rare ritual deposits from the Middle to Late Bronze Age at Aalst – Siesegemkouter (Belgium), *Præhistorische Zeitschrift 98 (1)*, pp. 252-271.

VERBRUGGE A., GROOT M., DEFORCE K., DE MULDER G., VAN DER MEER W., RENIERE S., CHERRETTE B., BOUDIN M. & ERVYNCK A. 2024. *Feasting in de late bronstijd: studie van een opmerkelijk depositie te Aalst – Siesegemkouter (prov. Oost-Vlaanderen, België)*, *Lunula archaeologia protohistorica*, XXXII, 105-115.

2.4 BIJLAGEN

2.4.1 LIJST VAN FIGUREN, FOTO'S EN TABELLEN UIT HET RAPPORT

2.4.2 FIGURENLIJST

Figuur 1. Voorstel voor de proefsleuven op het DTM uit het programma van maatregelen van de archeologienota.....	8
Figuur 2 Situering van de proefsleuven op het kadasterplan (schaal 1:2000). De bestaande bebouwing is grijs gekleurd binnen het onderzoeksgebied.	10
Figuur 3. Situering van de referentieprofielen en overzicht van de aardkundige eenheden en plaatselijke verstoringen. Oranje : leem; grijs : colluvium; groen : tertiair substraat; paars gearceerd : gekalkte ondergrond; bruin gearceerd : recent uitgegraven en opgevuld.	13
Figuur 4. Zicht op de extreem harde ondergrond ter hoogte van de voetbalterreinen.....	15
Figuur 5. Tijdens het afgraven werden regelmatig kalkbrokken waargenomen in de bovenste laag van de bodem.	15
Figuur 6. Referentieprofiel 10AB in proefsleuf 6.	16
Figuur 7. Referentieprofiel 20AB in proefsleuf 15.	17
Figuur 8. Referentieprofiel 14AB in het kijkvenster van proefsleuf 4. 1. Ap; 2. Colluvium; 3. Paalkuil (middeleeuwen). ...	18
Figuur 9. Referentieprofiel 11AB in proefsleuf 9.	18
Figuur 10. Referentieprofiel 7AB in proefsleuf 4.	19
Figuur 11. Sitering van de aangetroffen sporen ter hoogte van de mogelijke erosiegeul op perceel 825.	21
Figuur 12. Sitering van de aangetroffen sporen ter hoogte van de mogelijke erosiegeul zoals aangegeven op de Villaretkaart.	22
Figuur 13. Sitering van de aangetroffen sporen ter hoogte van <i>sentier</i> nr. 50 aangegeven op Atlas der Buurtwegen..	23
Figuur 14. Tekening van profiel 13AB.....	23
Figuur 15. Locaties met mogelijke sporen uit de metaaltijden binnen het onderzoeksterrein.	24
Figuur 16 Knikwandschaal uit PS3-3 (22-SMT-TBS-9).....	25
Figuur 17. Kuilen in het kijkvenster op proefsleuf 3.....	25
Figuur 18. Kuil PS3-3.	26
Figuur 19. Kuil PS4-18 met het fragment van de voorraadpot.	27
Figuur 20. Kuil PS4-21.	28
Figuur 21. Kijkvenster in proefsleuf 4 met de kuilen PS4-18 en 21.....	29
Figuur 22. Sfeerbeeld tijdens het onderzoek onder de huidige parking van het voetbalterrein (PS20).....	30
Figuur 23. Zicht op proefsleuf 20 met enkele sporen die mogelijk in de metaaltijden te situeren zijn.	31
Figuur 24. Verbrande (hutte)leem uit PS20-2.	32
Figuur 25. Zicht op de kwartcoupe op PS20-2.	33
Figuur 26. Zicht op de lengtecoupe op de kuil PS20-2.....	33
Figuur 27. Coupe op paalkuil PS20-3.	34

Figuur 28. Aardewerk uit de spieker.....	35
Figuur 29. Kijkvenster in PS11 met zicht op de gecoupeerde paalkuilen van de spieker.....	35
Figuur 30. Coupe op paalkuil PS11-2.....	36
Figuur 31. Detail van het grondplan met de mogelijk Romeinse sporen aangeduid in het paars.....	37
Figuur 32. Gracht 2 in proefsleuf 4.....	38
Figuur 33. Middeleeuwse sporen binnen het onderzoeksgebied (oranje) en situering van het colluvium (grijs).....	39
Figuur 34. Zicht op het kijkvenster in proefsleuf 4.....	40
Figuur 35. Coupe AB op kuil PS7-4 (grondplan B).....	41
Figuur 36. Detail van het grondplan met de kuilen PS7-4 en 5.....	42
Figuur 37. Zicht op een kijkvenster in proefsleuf 3 met enkele middeleeuwse kuilen.....	43
Figuur 38. Kuilen PS3-11, PS3-12 en PS3-15.....	44
Figuur 39. Zicht op gracht 4 ter hoogte van PS3-10.....	45
Figuur 40. Zicht op een aantal grote structuren (kuilen) uit de middeleeuwen (oranje).....	47
Figuur 41. Kuil 6 (= PS3-5).....	48
Figuur 42. Profiel 13AB ter hoogte van kuil 7 en gracht 10.....	49
Figuur 43. De postmiddeleeuwse kuilen PS1-13, PS1-14 en PS1-15.....	50
Figuur 44. Coupe op kuil PS14-1.....	51
Figuur 45. Kuilen PS5-4 (rechts) en PS5-5 (links).....	51
Figuur 46. Kuil PS1-6 in proefsleuf 1.....	52
Figuur 47. Zones waar geen archeologische sites worden verwacht : groen gearceerd. Zones waar wel archeologische sites worden verwacht : rood gearceerd.....	58

2.4.3 LIJST VAN DE TABELLEN

Tabel 1: Beschrijving van de aardkundige eenheden van profiel 10AB.....	16
Tabel 2: Beschrijving van de aardkundige eenheden van profiel 14AB.....	18
Tabel 3: Beschrijving van de aardkundige eenheden van profiel 11AB.....	19
Tabel 4: Beschrijving van de aardkundige eenheden van profiel 7AB.....	19
Tabel 5: Overzicht van de genomen staalnames.....	53

2.4.4 BIJLAGEN

Nummer bijlage	Onderwerp	Aanmaakschaal	Aanmaakdatum	Bronvermelding
1	Grondplan van het proefsleuvenonderzoek	A0	22/10/2025	Solva
2	Interpretatief grondplan van het proefsleuvenonderzoek	A0	22/10/2025	Solva
3	Interpretatief grondplan van het proefsleuvenonderzoek op de geplande werken.	A0	22/10/2025	Solva
4	Bijlagen uit databank	nvt	22/10/2025	Solva
5	Profiellijst	nvt	22/10/2025	Solva

2.4.5 LIJST VAN PLANNEN, FIGUREN, FOTO'S EN KAARTEN

Zie bijlage 4.

2.4.6 TEKENINGENLIJST

Zie bijlage 4.

2.4.7 FOTOLIJST

Zie bijlage 4.

2.4.8 SPORELIJST

Zie bijlage 4.

2.4.9 VONDSTENLIJST

Zie bijlage 4.

2.4.10 STALENLIJST

Zie bijlage 4.

2.4.11 SKELETFORMULIEREN

Niet van toepassing.

2.4.12 CONSERVATIERAPPORT

Niet van toepassing.

2.4.13 BESCHRIJVINGEN VAN DE AANGELEGDE REFERENTIEPROFIELEN MET FOTO'S

Zie hoofdstuk 2.2.1.

2.4.14 RESULTATEN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES

Niet van toepassing.